

Vilniaus universitetas
TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR POLITIKOS MOKSLŲ
INSTITUTAS

POLITIKOS MOKSLŲ BAKALAURO PROGRAMA

ELZĖ MATIJOŠIŪTĖ

IV kurso studentė

KARIŲ SAVANORIŲ MOTYVACIJA LIETUVOJE: KASP ATVEJO ANALIZĖ

BAKALAURO DARBAS

Darbo vadovė:

Dr. Lina Strupinskienė

Vilnius, 2022

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

Patvirtinu, kad įteikiamas darbas „*Karių savanorių motyvacija Lietuvoje: KASP atvejo analizė*“ yra:

1. Atliktas mano paties ir nėra pateiktas kitam kursui šiame ar ankstesniuose semestruose;
2. Nebuvo naudotas kitame Institute/Universitete Lietuvoje ir užsienyje;
3. Nenaudoja šaltinių, kurie nėra nurodyti darbe, ir pateikia visą panaudotos literatūros sąrašą.

Elzė Matijošiūtė

(parašas)

BIBLIOGRAFINIO APRAŠO LAPAS

Karių savanorių motyvacija Lietuvoje: KASP atvejo analizė: Politikos mokslų specialybės, bakalauro darbas / VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas; darbo vadovė L. Strupinskienė. – V., 2022. – 35 p.

Reikšminiai žodžiai: Motyvacija, karių savanorių motyvacija, karių motyvacija, karių lūkesčiai, karių savanorystės patirtis, karių karjera, motyvacijos tipologija.

Šiame darbe nagrinėjama krašto apsaugos savanorių pajėgų (KASP) karių motyvaciją lemiantys veiksniai, naudojant italų sociologo Fabrizio Battistelli motyvacijos tipologiją. Šio darbo problema yra tai, jog nepaisant didelės savanoriškos karo tarnybos reikšmės valstybės saugumui ir gynybai, tyrimų apie Lietuvos karių savanorių patirtis beveik nėra, arba jų duomenys yra pasenę. Tyrime remiamasi kokybine 802-os KASP rinktinės kuopos karių motyvacijos studija. Atlikti pusiau struktūruoti interviu ir dalyvaujamasis stebėjimas. Rezultatams analizuoti buvo pasitelkiama Fabrizio Battistelli motyvacijos tipologija, kuri leido interviu duomenis priskirti atitinkamam kario motyvacijos tipui.

Turinys

Įvadas:.....	5
1. Teorinis pagrindas:.....	10
2. Metodologija:.....	12
3. Apie krašto apsaugos savanorių pajėgas:.....	15
3.1 KASP uždaviniai ir funkcijos:.....	16
3.2 Didžiosios kovos apygardos 8-oji rinktinė:.....	16
4. Rezultatų analizė:.....	18
4.1 Paleomodernūs motyvai:.....	18
4.1.1. Lūkesčiai:.....	20
4.1.2. Savanorystės patirtis:.....	21
4.1.3. Tolesnė karjera:.....	25
4.2. Modernūs motyvai:.....	26
4.2.1. Lūkesčiai:.....	28
4.2.2. Savanorystės patirtis:.....	28
4.2.3. Tolesnė karjera:.....	31
4.3. Postmodernūs motyvai:.....	31
4.3.1. Lūkesčiai:.....	32
4.3.2. Savanorystės patirtis:.....	33
4.3.3. Tolesnė karjera:.....	36
Išvados:.....	38
1 priedas: Interviu klausimynas.....	40
Literatūros sąrašas:.....	41
Šaltinių sąrašas:.....	42
Summary:.....	43

Įvadas:

Karo sociologijoje ir kariuomenių praktikose galima pastebėti, kad vienas pagrindinių veiksnių, palaikančių kariuomenės stabilumą ir efektyvumą yra karių motyvacija. Karių motyvacijos tema yra labai aktuali šiomis dienomis, kadangi gyvename pasaulyje, kuriame karų ir konfliktų nemažėja. Geopolitinė situacija rodo, kad yra svarbu, jog karių savanorių skaičius augtų. Todėl yra reikia suprasti, kas motyvuoja žmones ateiti į kariuomenę tarnauti ir likti tarnyboje bei kokie yra jų motyvaciją silpninantys aspektai. Taigi, svarbu paminėti, jog Lietuvos tyrimų lauke karių motyvacijos temos sutinkamos retai, todėl trūksta informacijos ir mažai žinoma apie tai, kas būtent lemia motyvaciją Lietuvos kariuomenėje.¹ Svarbu pabrėžti ir tai, kad krašto apsaugos savanorių pajėgos (KASP) yra mažiausiai tyrinėta Lietuvos kariuomenės dalis, nors ji yra nepaprastai svarbi, nes skatina žmones savanoriškai tarnauti Tėvynės labui. Todėl svarbu atkreipti dėmesį ir į tai, jog būtų svarbu atlikti daugiau tyrimų apie karius savanorius. Priešingai, užsienyje atliekami įvairūs moksliniai tyrimai karių motyvacijai analizuoti, yra kuriamos įvairios teorijos kaip nagrinėti motyvaciją. O Lietuvoje trūksta tokio pobūdžio tyrimų ir nėra aišku, kiek užsienyje taikomos teorijos motyvacijai tirti yra aiškios Lietuvos atveju. Taip pat egzistuojantys užsienio tyrimai rodo, kad motyvacijai aktualūs dalykai priklauso nuo laikmečio ir regiono, todėl tikėtina, kad egzistuoja ir lietuviška specifika.

Apžvelgiant literatūrą aptariamų tyrimų autorius domina karių motyvacijos tema, kurią jie dauguma nagrinėja pasitelkdami kokybinius tyrimo metodus (pagrindė interviu ir apklausas). Visų pirma, Charles Moskos buvo įsitvirtinęs su klasikine institucine/profesine dichotomija, kurią jis siūlė, kad apibūdintų perėjimą nuo ankstyvojo modernumo prie moderniosios karinės organizacijos. Tai priklauso pirmajai iš trijų analitinių tos dichotomijos matmenų – karinės organizacijos ir visuomenės santykiams. Kiti poslinkio nuo ankstyvojo modernumo prie postmoderniųjų karinių pajėgų rodikliai apibūdina karinės sistemos pokyčius, o tai yra antroji analitinė institucinės ir profesinės dichotomijos dimensija. (The Military: More Than Just a Job?, 1988). Taigi, Moskos institucinę struktūrą apibūdino kaip kažką, kur individualizmą nusveria kolektyvinis gėris. Asmenys matomi kaip turintys pašaukimą, į kuriuos visuomenė žiūri pagarbiai, iš jų reikalaujama pasiaukojimo ir įsipareigojimo. Tokie asmenys gauna mažesnę nei rinkos atlyginimą, kuris kompensuojamas nepiniginėmis išmokomis, tokiomis kaip

¹ Eglė Vileikienė, Aušra Pocienė, Jolanta Aleknavičienė „Karių savanorių požiūrio į tarnybą Lietuvos kariuomenėje analizė“. Lietuvos metinė strateginė apžvalga. Vilnius: Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, 2015.
Aušra Pocienė, „Lietuvos jaunuolių pritraukimo į nuolatinę privalomąją pradinę karo tarnybą galimybės“. Lietuvos metinė strateginė apžvalga. Vilnius: Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, 2018.
Greta Baltutytė, „Nuolatinės privalomosios pradinės karo tarnybos karių tarnybos motyvacija: subjektyvus dalyvių vertinimas.“ Tiltai, 1, 2019.

būstas, uniforma, gydymas. Kita vertus, profesinę struktūrą, anot Moskos, lemia rinkos jėgos, o tai reiškia, kad už reikiamus įgūdžius yra numatytas tinkamai nustatytas piniginis atlygis. Svarbiausia, kad profesinis modelis pabrėžia individualistinę motyvaciją, o ne organizacinę gėrį.² Tačiau italų sociologas Fabrizio Battistelli atliko tyrimą apie Italijos karių patirtis taikos palaikymo misijose, kuris buvo vėlesnis, išsamesnis ir atrado platesnį motyvacijų skirstymo spektrą, peržengiantį klasikinės dichotomijos ribas. Anot Battistelli, tradicinė dichotomija nėra tinkama paaiškinti Italijos taikos palaikymo karių motyvų įvairovę, nes diskusijos apie perėjimą prie postmodernios kariuomenės iki šiol nepaisė trečiosios institucinės/profesinės dichotomijos, kuri buvo sutelkta į subjektyvią pačių karių patirtį ir nuostatas. Todėl savo tyrimu Battistelli pasiūlė naują motyvacijos tipologiją. Taigi Battistelli išskiria paleomodernią (būti naudingą kitiems), modernią (prisidėti prie šalies įvaizdžio gerinimo tarptautiniu lygmeniu, uždirbti papildomų pinigų) ir postmodernią (norą patenkinti nuotykių troškimą) tipologijas.³ Skaitant literatūrą pastebėta, kad dauguma tyrimų referuoja būtent į Battistelli motyvacijos tipologiją.⁴ Vienas jų buvo Erik Hedlund tyrimas, atliktas 2006 metais apie tai, kas motyvuoja Švedijos karius dalyvauti taikos palaikymo misijose. Hedlund šiame tyrime klasifikavo Švedijos taikos palaikymo misijų karių motyvaciją pagal Battistelli modelį. Tyrime atrandama, kad Švedijos taikos palaikymo karius misijose dalyvauti labiausiai motyvavo postmodernūs motyvai (nuotykiai, prasminga asmeninė patirtis, savirealizacija). Taip pat karius pakankamai motyvavo ir modernūs motyvai, tokie kaip uždirbti papildomų pinigų naujam automobiliui, butui, mokslui. Išskirti ir paleomodernūs motyvai, tokie kaip kažką gero misijose padaryti dėl vargšų žmonių ir besivystančių šalių vaikų.⁵

Lietuvoje tyrimų apie karių motyvaciją trūksta, tačiau 2014 metais buvo atliktas tyrimas apie karių savanorių požiūrį į tarnybą Lietuvos kariuomenėje, kuriame buvo siekiama išsiaiškinti, kas motyvuoja Lietuvos piliečius ateiti į KASP ir likti tarnyboje, kokie yra jų lūkesčiai, kokia situacija KASP kuopose ir kaip pritraukti į tarnybą naujų karių. Ieškant atsakymų į šiuos klausimus, buvo pasitelktos Battistelli teorinės ir empirinės įžvalgos, buvo derinami kokybiniai ir kiekybiniai tyrimo metodai. Pirmuoju etapu atliktas kokybinis tyrimas, taikyti kokybiniai interviu (dvi fokusuotos grupinės diskusijos su KASP kuopų vadais ir 22 pusiau struktūruoti interviu su kariais savanoriais ir kuopų vadais). Antruoju etapu

² Fiona Alpass et al., „The Moskos Institution-occupation model: Effectss on Individual Work Related Perceptions and Experiences in the Military.“ *Journal of Political and Military Sociology*, 27(1), 1999, 67-68.

³ Fabrizio Battistelli, „Peacekeeping and the Postmodern Soldier.“ *Armed Forces and Society*, 23(3), 1997.

⁴ Erik Hedlund, „What Motivates Swedish Soldiers to Participate in Peacekeeping Missions: Research Note“. *Armed Forces and Society*, 37(1), 2011.

Eglė Vileikienė, Aušra Pocienė, Jolanta Aleknavičienė „Karių savanorių požiūrio į tarnybą Lietuvos kariuomenėje analizė“. Lietuvos metinė strateginė apžvalga. Vilnius: Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, 2015.

⁵ Erik Hedlund, „What Motivates Swedish Soldiers to Participate in Peacekeeping Missions: Research Note“. *Armed Forces and Society*, 37(1), 2011.

buvo atlikta visų šešių rinktinių karių savanorių anketinė apklausa, iš viso apklaustas 1031 karys savanoris. Taigi skirtingai nuo Švedijos tyrimo išvadų, teorinės ir empirinės įžvalgos lietuviškame tyrime atskleidė, kad Lietuvos kariuomenėje nėra vieno vyraujančio kario tarnybos motyvų modelio (Erik Hedlund tyrime buvo išskirtas vienas postmodernus motyvas nusakantis motyvacijos priežastis kariams vykti į misijas). Gautos išvados teigė, kad Lietuvos karius savanorius rinktis tarnybą kariuomenėje ir joje pasilikti visų pirma motyvuoja stipri pilietinė pozicija, tai kalbant Battistelli terminais, paleomodernūs (ikimodernūs) karių tarnybos motyvai, kaip patriotiškumas, noras ginti Tėvynę. Taip pat nemažą reikšmę turėjo ir postmodernūs motyvai – siekis pabėgti nuo kasdienybės ir patirti nuotykių, saviraiška ir įdomi veikla. Kariai savanoriai pažymėjo ir simbolinį pripažinimą kaip motyvaciją skatinantį veiksnį, pavyzdžiui, finansinį ir socialinį saugumą (modernūs motyvai).⁶ Taigi, remiantis šiais užsienio ir lietuviškais tyrimais galime pastebėti, kad tyrimai analizuojantys karių motyvaciją grupuoja apklausų, interviu duomenis pagal Battistelli tipologijas ir prieina panašių išvadų apie tai, kad vyrauja postmodernūs motyvų tipai, tačiau išvados skiriasi tuo, kad švedų tyrime išskiriamas vienas pagrindinis motyvas, o Lietuvoje vieno motyvo nėra, vyrauja įvairūs. Šis 2014 metų tyrimas apie karių savanorių požiūrį į tarnybą yra vertingas, todėl šiame bakalauro darbe jis bus tęsiamas, nes 2014 metų duomenys jau paseno, buvo rinkti beveik prieš dešimt metų. Tokiu būdu yra svarbu temą vėl nagrinėti, nes motyvacija kinta laike ir erdvėje. Privalumas yra tai, kad šis bakalauro darbas kaip ir 2014 metų tyrimas remsis ta pačia Fabrizio Battistelli motyvacijos tipologija, taikys panašią metodologiją (interviu skaičius panašus). Tai reiškia, kad rezultatai bus palyginami ir tai leis pažiūrėti, kaip karių motyvacija keitėsi laikui bėgant.

Taip pat svarbu aptarti ir kitus Lietuvoje atliktus tyrimus apie karių motyvaciją, kurie nenaudojo Fabrizio Battistelli motyvacijos tipologijos. Vienas jų buvo Aušros Pocienės tyrimas apie Lietuvos jaunuolių pritraukimą į NPPKT, kuris rėmėsi 2015-2017 metais surinktais duomenimis, apklausiant „pirmosios bangos“ šauktinius karius, pradėjusius tarnauti iš karto po NPPKT grąžinimo. Šis tyrimas kaip ir prieš tai minėtas 2014 metų tyrimas apie KASP karių motyvaciją akcentuoja karių lūkesčių pateisinimo svarbą. Randama, jog NPPKT atliekantys kariai iš tarnybos tikėjosi: drausmės, galimybės išmokyti naujų dalykų, įkvepiančių vadų, iššūkių ir išbandymų. Šių lūkesčių nepatenkinimas sumažino jų pasitenkinimą tarnyba ir netgi galėjo suveikti kaip kritinis veiksnys kodėl sunku pritraukti naujų karių, nes informacija jaunos karius apie tarnybą NPPKT pasiekia per seniau ten tarnavusius draugus ar

⁶ Eglė Vileikienė, Aušra Pocienė, Jolanta Aleknavičienė „Karių savanorių požiūris į tarnybą Lietuvos kariuomenėje analizė“. Lietuvos metinė strateginė apžvalga. Vilnius: Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, 2015.

pažįstamus.⁷ Kitas karių tarnybos motyvaciją nagrinėjęs tyrimas buvo atliktas Gretos Baltutytės 2018 metais. Jis kėlė klausimą apie tai, kas lemia NPPKT karių tarnybos motyvaciją ir kaip jie vertina dabartinę Lietuvos kariuomenės motyvavimo sistemą. Reikėtų akcentuoti, jog šis tyrimas iš kitų išsiskyrė tuo, kad jame buvo tyrinėjama karių nuomonė apie Lietuvos kariuomenės motyvavimo sistemą. Tyrimo dalyvių atsakymai atskleidė, kad kariams svarbūs santykiai su vadais, pratybų kokybė ir tinkamas karinis aprūpinimas. Visa tai įvardinta kaip silpnos kariuomenės pusės, kurios dažnai tampa nusivylimo tarnyba priežastimi. Tokia pati problema buvo akcentuota ir KASP karių motyvacijos tyrimo apklausose, jog yra jaučiamas nusivylimas techniniu materialiniu aprūpinimu. Stebint šias problemas galima akcentuoti vienos iš aptartų autorių, Gretos Baltutytės nuomonę, kad visos šios problemos skatina analizuoti karių tarnybos motyvacijos sistemos trūkumus, nes nustačius nepasitenkinimo priežastis, paprasčiau būtų galima rasti optimalius sprendimus, kurie tenkintų tiek karius, tiek vadovybę.⁸

Taip pat yra ir kitokio pobūdžio tyrimų apie karių motyvaciją, kurie atlikti užsienyje, tačiau netinka šio bakalauro darbo logikai. Pavyzdžiui, Jungtinėse Amerikos Valstijose atliktas tyrimas apie tai ar patriotizmas, ar atlyginimas skatina karius rinktis tarnybą. Tačiau šis tyrimas nagrinėja karių motyvus ateiti į kariuomenę ne tik per karių, o per amerikiečių ir taip pat karių artimųjų nuomones. 2018 metų rugsėjį buvo apklausta nacionaliniu mastu reprezentatyvi amerikiečių imtis. Šiuo tyrimu buvo pastebėtas atotrūkis tarp karinės patirties turinčių respondentų ir jų šeimų: pirmieji labiau buvo linkę pripažinti, kad atlyginimas ir pašalpos yra pagrindinė motyvacija atlikti tarnybą, o jų šeimos labiau linkusios į patriotinės tarnybos naratyvą.⁹ Anot autorių, šis straipsnis yra pirmasis, kuriame pranešama ir analizuojama, ką amerikiečiai mano apie savanorių tarnybos narių priežastis prisijungti prie JAV kariuomenės. Šio tyrimo išvados parodė, kad kaip ir ankstesnės pačių tarnybos narių apklausos, amerikiečiai apskritai pripažįsta, kad tarnybos narių motyvacijos yra įvairios. Juos jungia ir stūmimai, ir traukimai, tiek vidinės, tiek išorinės jėgos. Tačiau, nepaisant beveik pusę amžiaus vykstančio rinka grindžiamo verbavimo realybės, daugelis amerikiečių ir toliau palaiko idealizuotą kareivių ir karininkų, kaip pasiaukojančių patriotų, įvaizdį.¹⁰ Pavyzdžiui, yra dar vienas tyrimas atliktas James Griffith, kuriame rezervo karinė tarnyba nagrinėjama socialinio konstruktyvizmo požiūriu. Tai yra būdai, kuriais atsargos kario sąmoningi išgyvenimai konstruojami taip, kad įprasmintų karinę tarnybą. (nuoroda į šitą šaltinį). Šio straipsnio

⁷ Aušra Pocienė, „Lietuvos jaunuolių pritraukimo į nuolatinę privalomąją pradinę karo tarnybą galimybės“. Lietuvos metinė strateginė apžvalga. Vilnius: Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, 2018.

⁸ Greta Baltutytė, „Nuolatinės privalomosios pradinės karo tarnybos karių tarnybos motyvacija: subjektyvus dalyvių vertinimas.“ Tiltai, 1, 2019.

⁹ Ronald R. Krebs ir Robert Ralston, „Patriotism or Paychecks: Who Believes What About Why Soldiers Serve.“ *Armed Forces and Society*, 48(1), 2020, 25.

¹⁰ Krebs, Ralston, 42.

analitinis tikslas buvo atskirti ir integruoti ankstesnių tyrimų apie rezervistus individualiu lygmeniu, kurie galėjo turėti įtakos jų ryšiams su kariuomene, polinkiu įstoti ir likti tarnyboje, ir motyvacijos tipus, kurie paskatino rezervo karių veiksmus.¹¹

Taigi, šio darbo problema yra, jog nepaisant didelės savanoriškos karo tarnybos reikšmės valstybės saugumui ir gynybai, tyrimų apie Lietuvos karių savanorių patirtis beveik nėra, arba jų duomenys yra pasenę.

Darbo tikslas ir uždaviniai:

Darbo tikslas yra išanalizuoti krašto apsaugos savanorių pajėgų (KASP) karių motyvaciją lemiančius veiksnius.

Uždaviniai:

1. Išanalizuoti mokslinėje literatūroje pristatomą karių motyvacijos tarnauti sampratą autorių išskiriamus motyvacijos tipus, apsibrėžti kertines tyrime naudojamas sąvokas.
2. Susikonstruoti motyvacijos matavimo instrumentą (kaip bus renkami ir interpretuojami duomenys).
3. Parengti interviu klausimyną ir surinkti empirinius duomenis apklausiant karius savanorius.
4. Išanalizuoti gautus duomenis ir jais remiantis atsakyti į pagrindinį klausimą ir suprasti, kas gi veikia karių motyvaciją.

¹¹ James Griffith ir Eyal Ben-Ari, „Reserve Military Service: A Social Constructionist Perspective.“ *Armed Forces and Society*, 47(4), 2020, 635-637.

1. Teorinis pagrindas:

Atliekant tyrimą bus remiamasi italų sociologo Fabrizio Battistelli motyvacijos tipologija. Ją tyrime taikyti pasirinkta todėl, kad atlikus egzistuojančių tyrimų apie karių motyvaciją paiešką ir apžvalgą paaiškėjo, jog ne tik užsienyje, bet ir Lietuvoje yra naudojama Battistelli teorija. Literatūros apžvalgoje galima buvo matyti, jog ši teorija padeda puikiai išanalizuoti norimų karių motyvacijas, kodėl jie atvyksta tarnauti ir kas juos motyvuoja tęsti tarnybą.

Taigi, Battistelli buvo vienas pirmųjų autorių, kuris identifikavo tris tipologijas, nusakančias kario tipą pagal motyvaciją. Šią metodiką jis atrado vykdydamas tyrimą apie Italijos karių patirtis taikos palaikymo misijose. Tyrimo klausimas buvo ar postmoderniųjų savanorių pajėgų kariai bus pakankamai motyvuoti neekonominiais veiksniais imtis netradicinių karinių misijų, pavyzdžiui, taikos palaikymo.¹² Battistelli tyrė misijas į Albaniją (operacija „Pellicano“, 1993) ir Somalį (operacija „Ibis“, 1994). Šių misijų palaikymo kontingentai buvo suformuoti daugiausia iš pašauktų karių. Anot Battistelli, motyvacijos supratimas išlieka viena iš sudėtingiausių ir įdomiausių socialinių mokslų problemų, todėl motyvacija yra ypatingai svarbi tokiose organizacijose kaip kariuomenė, kuri kariams suteikia didelius atsidavimo ir veiklos reikalavimus. Battistelli pateikia pavyzdį, jog inžinerijos studijas baigęs asmuo gali būti blogas kareivis ir dar prastesnis mechanikas, jeigu jis neturi vidinės motyvacijos, jog patenkintų kariuomenės lūkesčius. Todėl jis teigia, kad motyvacija yra pagrindinis dalykas norint suprasti, kaip elgiasi pašaukti ir karjeros kariai.¹³ Taigi, Battistelli pabrėžia, jog tiriant karių motyvus galima sužinoti priežastis, kodėl karys renkasi tam tikrą tarnybos būdą, kas vilioja jį tęsti tarnybą. Battistelli tyrimą pradėjo nuo klausimo kariams, kodėl jie nusprendė vykti į misiją. Todėl, siekdamas atsakyti į šį klausimą, Battistelli išskyrė tris motyvų tipologijas. Pirmoji paleomodernių motyvų tipologija, kuri akcentavo normatyvinius įsipareigojimus, ir žymėjo kario naudingumą kitiems, pavyzdžiui, ko nors gero atlikimą išvykus į misijas dėl vargšų žmonių. Išskiriama ir modernių motyvų tipologija, kuri akcentavo instrumentinį ar utilitarinį įsipareigojimą, pavyzdžiui, kario prisidėjimą prie šalies įvaizdžio gerinimo tarptautiniu lygmeniu bei kario norą uždirbti papildomų pinigų, įgyti išsilavinimą. Galiausiai, išskiriama paskutinė postmodernių motyvų tipologija, kuri pabrėžė nuotykių, naujos prasmingos kario asmeninės patirties troškimą.¹⁴

Taigi, Battistelli tyrimo metu pastebėjo, jog karių suvokimas apie tarnybos namuose ir kareivinėse skirtumus skyrėsi priklausomai nuo motyvacijos tipo. Kariai, kurie buvo motyvuoti paleomodernia ir postmodernia prasme buvo linkę jautriau reaguoti į šiuos situacijos skirtumus, o kariai, kurie motyvuoti

¹² Fabrizio Battistelli, „Peacekeeping and the Postmodern Soldier.“ *Armed Forces and Society*, 23(3), 1997, 467.

¹³ Fabrizio Battistelli, „Peacekeeping and the Postmodern Soldier.“ *Armed Forces and Society*, 23(3), 1997, 470.

¹⁴ Ten pat, 471.

šiuolaikine prasme, šiuos skirtumus nuvertino. Taip pat išnagrinėjus ryšį tarp tarnybos statuso ir patenkinimo misija pastebėta, kad dauguma karių buvo patenkinti misija nepaisant motyvacijos tipo. Pavyzdžiui, Albanijoje kariai, kurie sakė, kad tarnavo dėl paleomodernių motyvų, buvo kur kas labiau patenkinti misija nei tie, kurie tarnauja dėl kitų priežasčių. Priešingai, Somalyje tie, kurie teigė turintys postmodernių motyvų, buvo kur kas labiau patenkinti misija nei tie, kurie tarnauja dėl kitų priežasčių. Tyrime pastebėta neįdomi tendencija, kad tarnaujantys dėl šiuolaikinių (modernių) motyvų yra mažiausiai patenkinti.¹⁵ Battistelli tyrimo išvados buvo tokios, kad tiek Albanijoje, tiek Somalyje paleomodernių motyvų (kurie apeliuoja į socialinį solidarumą ir patriotizmą) karių sudaro apie 14 proc. Toliau seka kariai, turintys modernią motyvaciją (atsižvelgiant į atlyginimą ir profesinį pasirengimą), kurie sudaro didelę mažumą – 40 proc. Albanijoje ir 33 proc. Somalyje. Kariai turintys postmodernių motyvų (apeliuojantys į nuotykius ir asmeninę patirtį), yra dominuojanti grupė – 45 proc. Albanijoje ir 53 proc. Somalyje. Todėl vyrauja motyvacijos, nukreiptos į save, o ne į kitus. Taip pat tyrimo metu pastebėta, kad itin daug pastangų reikalaujančiose misijose, tokiose kaip Somalyje, didžiausią patenkinimą tarnyba išreiškė kariai, kuriuos apėmė postmodernūs motyvai (nuotykių ir naujos patirties paieškos). Taigi, pagrindinė išvada buvo ta, kad postmodernūs kariai, atsižvelgiant į jų subjektyvias savybes, yra labiausiai pasirengę dinamiškoms misijoms užsienyje.¹⁶

Bakalauro darbe bus remiamasi šiuo Fabrizio Battistelli motyvacijos skirstymu. Bus bandoma išsiaiškinti ar Lietuvos atveju toks skirstymas vis dar galioja (2014 metų Lietuvoje atliktame tyrime galiojo)¹⁷, bet tuo pačiu įvertinti, ar neatsirado naujų motyvacijos tipų, kurie nepadengiami Battistelli tipologijoje. Tokiu būdu, bus daromos išvados ar modelis pilnai tinka, ar visgi reikalingos kitokios Lietuvai specifinės kategorijos.

¹⁵ Ten pat, 474-476.

¹⁶ Fabrizio Battistelli, „Peacekeeping and the Postmodern Soldier.“ *Armed Forces and Society*, 23(3), 1997, 481-482.

¹⁷ Eglė Vileikienė, Aušra Pocienė, Jolanta Aleknavičienė „Karių savanorių požiūrio į tarnybą Lietuvos kariuomenėje analizė“. Lietuvos metinė strateginė apžvalga. Vilnius: Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, 2015.

2. Metodologija:

Tyrimė remiamasi kokybine vienos KASP rinktinės kuopos narių motyvacijos studija. Buvo atliekami pusiau struktūruoti interviu ir dalyvaujamasis stebėjimas. Siekiant atskleisti tyrimo problematiką ir karių savanorių tarnybos motyvacijos, emocijų, patirčių aspektus pasitelkiami pusiau struktūruoti interviu. Pasirenkami respondentai yra KASP kariai savanoriai iš Didžiosios Kovos apygardos 8-osios rinktinės 802 kuopos. Tyrimui atlikti nuspręsta paimti 15 interviu.

Šiam tyrimui išsirinkta tirti būtent krašto apsaugos savanorių pajėgas (KASP), nes tai yra mažai tyrinėta Lietuvos kariuomenės dalis. Ši kariuomenės dalis yra įdomi, kadangi čia savo noru ateina tarnauti įvairūs žmonės, niekas jų neverčia to daryti. Todėl šiame tyrimė apklausti tik vienos 802-os kuopos kariai savanoriai, jog tyrimas būtų unikalus (tokio tyrimo apie konkrečios kuopos motyvaciją nėra) ir tokiu būdu tikslus, nes bus gilinamasi į konkrečios kuopos motyvaciją, į apklausiamų karių nuomonę, patirtis, kylančias problemas ir panašiai.

Reikėtų pridurti, jog šiuo tyrimu nebus perteikiamas visos Lietuvos KASP kariuomenės vaizdas. Interpretuojant tyrimo rezultatus, bus atsižvelgiama, jog tirtas tik vienas karinis vienetas ir kad tai riboja, tačiau nekenkia tyrimui. Šio darbo išvados neapibrėš visų Lietuvos kuopų, tik vienos 802-os kuopos karių motyvaciją.

Ši konkreti kuopa tyrimui pasirinkta iš praktinių sumetimų, ne atsitiktinai, kadangi šioje kuopoje savanoriavau pati. Beveik per ketverius metus tarnybos 802-oje kuopoje buvo sukurtas ryšys ir pasitikėjimas su kolegomis, gauti kontaktai, todėl darbą atlikti tampa paprasčiau, nes galima lengviau pritraukti kolegas dalyvauti tyrimė. Tyrimė dalyvauti kviečiau penkiolika asmenų. Kad būtų užtikrintas reprezentatyvumas ir atspindėtų skirtumai bei įvairovė, rinkausi žmones atlikti interviu atkreipdama dėmesį į tai, jog tyrimė sudalyvautų ne tik vyrai, bet ir moterys, kurių yra mažuma. Atsirenkant respondentus buvo atkreipiamas dėmesys ir į amžių, jog būtų ir jaunimo ir vyresnių žmonių. Interviu metu karių savanorių buvo klausama, kas paskatino juos rinktis tarnybą KASP taip pat kokius lūkesčius jie turėjo ateidami į tarnybą ir ar jie pasiteisino. Toliau buvo klausama apie savanorių patirtis ir kas jiems patinka, nepatinka tarnyboje, kas demotyvuoja. Buvo klausama ir apie jų tarpusavio santykius su 802-os kuopos kolegomis, tolimesnius tarnybos planus bei pasiūlymus KASP.¹⁸ Dauguma interviu truko apytiksliai tarp 20-30 minučių, tačiau buvo ir tokių, kurie truko tarp 13-20 minučių. Interviu vyko nuotoliniu būdu su respondentais susiskambinus per socialinius tinklus ir įsijungus kameras. Respondentų atsakymus nuspręsta koduoti taip suteikiant jiems anonimiškumą.

¹⁸ 1 priedas: interviu klausimynas

Taip pat be interviu, tyrimo duomenims surinkti naudojamas dalyvaujamasis stebėjimas. Kadangi pati buvau karė savanorė ir besibaigiant tarnybai (paskutinius pusę metų) stebėjau tam tikrus reiškinius, pavyzdžiui, vidinius organizacinius procesus, santykius su vadais ir tarp kolegų, taip pat taikytas priemones motyvacijai pakelti, ir situacijas, kurios numušdavo karių motyvaciją. Šis stebėjimas padės tyrimui atskleisti papildomas išvalgas, taip pat ir mano asmeninę patirtį bei pasitarnaus nagrinėjant interviu duomenis. Reikėtų paminėti, kad svarbu apsibrėžti, į kokius reiškinius bus atkreipiamas didžiausias dėmesys, atliekant dalyvujamąjį stebėjimą, o taip pat ir tikrinant interviu duomenis.

Galimi svarbūs reiškiniai:

1. Santykiai su vadais (pavyzdžiui, ar santykiai draugiški, formalūs, įtempti);
2. Tarnybą atliekančių karių kaita (kaip dažnai kariai palieka tarnybą, dėl kokių priežasčių išeinama);
3. Bendra atmosfera kuopoje tarp karių (bendravimas su kolegomis; kylantis nepasitenkinimas kuonors ir pan.);
4. Motyvaciją keliantys arba smukdantys veiksniai.

Buvo atlikta interviu turinio analizė, bandant identifikuoti pagrindinius karius motyvuojančius ir demotyvuojančius veiksnius. Klausimai kariams skirstyti į tris grupes (motyvacija ateiti, tarnybos patirtis, motyvacija likti ir tolesnė karjera). Kadangi remiamasi Battistelli modeliu, kiekvienam jo motyvacijos tipui priskirti sugalvoti tam tikri raktiniai žodžiai, kurie leistų interpretuoti respondentų pasisakymus ir priskirti juos vienam ar kitam tipui. Lentelėje pateikiami Battistelli tipai, raktiniai žodžiai ir trumpos iliustruojančios ištraukos iš interviu. Ir jei kalbėdami apie motyvaciją kariai identifikuodavo tokius dalykus, kurie nepadengiami Battistelli motyvų tipologijos, jie būdavo surašomi atskirai ir po visų interviu analizės buvo grįžtama ir bandoma pažiūrėti, ar iš to gaunasi koks nors vientisas tipas, kiek tokių respondentų yra.

Lentelė numeris 1: Interviu turinio analizės schema

Šaltinis: darbo autorius

Battistelli motyvacijos tipai	Motyvacijos tipą nusakantys raktiniai žodžiai	Interviu pavyzdžiai
--------------------------------------	--	----------------------------

<p>Paleomodernūs motyvai</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Patriotiškumas; • Pilietiškumas; • Ginti tėvynę; • Šalies saugumas; • Naudingas kitiems. 	<p>Respondentė nr. 1: „<...> pagrindinis dalykas dėl ko aš ir atėjau čia yra patriotiškumas, <...> nes kiekvieno mūsų pareiga yra ginti tėvynę ir ginti savo šalį gimtą, nes aš tokioj aplinkoj užaugau, kur seneliai partizanai.“</p>
<p>Modernūs motyvai</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Atlyginimas; • Papildomos pajamos; • Įgyjamas išsilavinimas; • Karjera. 	<p>Respondentė nr. 8: „<...> pastebėjau, kad pradeda trūkti žinių arba kažkokių įgūdžių. Ir tada reikėjo ieškoti plotmės, kur tu gali gauti tų žinių. <...> norėčiau sieti savo gyvenimą su profesine karo tarnyba <...>.“</p>
<p>Postmodernūs motyvai</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nuotykių; • Nauja asmeninė patirtis; • Saviraiška; • Įdomi veikla; • Pabėgimas nuo kasdienybės; • Svajonė. 	<p>Respondentas nr. 4: „<...> Aktyvaus laisvalaikio stoka, tikriausiai. <...> gal norėjau išbandyti save <...>.“</p>

3. Apie krašto apsaugos savanorių pajėgas:

Šiame tyrime apklausiami 802 KASP kuopos kariai savanoriai iš didžiosios kovos apygardos 8-osios rinktinės. Todėl svarbu suprasti, kas yra KASP ir kuo jis ypatingas, ir trumpai pristatyti Didžiosios kovos apygardos 8-ąją rinktinę. Siekiant pažinti krašto apsaugos savanorių pajėgas, reikia paminėti ir pajėgų įkūrimo ir raidos istoriją. Šios pajėgos oficialiai įkurtos 1991 metų sausio 17 dieną. Tuo metu šios pajėgos vadinosi Savanoriškoji krašto apsaugos taryba (SKAT). Po SKAT įkūrimo buvo suformuotas štabas, operatyvinis būrys, SKAT mokykla, 8 rinktinės ir 200 kuopų. Kariai savanoriai atlikdavo ir gelbėtojų vaidmenis, pavyzdžiui, 1992 ir 2002 metais savanoriai gesino miškų ir durpynų gaisrus, o 1992 metais dalyvavo gelbėjimo darbuose Nemuno potvynio metu. 1998 metais SKAT pertvarkyta į krašto apsaugos savanorių pajėgas (KASP). 2003 metais KASP tapo Sausumos pajėgų sudėtimi ir Lietuvai įstojus į NATO buvo pradėtos reformuoti iš struktūros, orientuotos į teritorinę krašto gynybą, į modernaus rezervo struktūrą, organizuotą pagal funkcinę paskirtį, galinčią vykdyti plataus spektro užduotis, dalyvauti tarptautinėse operacijose. Iš KASP atliekamų taikos meto užduočių, svarbu paminėti būtent 2020 metų pavasarį prasidėjusius karių budėjimus oro uostuose ir pasienio punktuose kilus pirmajai koronaviruso bangai, kuomet net 1500 karių savanorių buvo pašaukti 10 500 kartų vykdyti užduotis. O antrosios koronaviruso bangos metu kariai buvo šaukiami padėti Nacionaliniam visuomenės sveikatos centrui, jog atliktų užsikrėtusiųjų apklausas ar teiktų informaciją Karštojoje linijoje, šiai misijai buvo pasitelkta apie 3000 karių savanorių, kurie buvo pašaukti net 9000 kartų.¹⁹

Kalbant apie struktūrą, svarbu paminėti, jog Lietuvos krašto apsaugos savanorių pajėgas šiuo metu sudaro KASP štabas Vilniuje ir šešios rinktinės, dar kitaip vadinamos padaliniais. Tai yra Dainavos apygardos 1-oji rinktinė Alytuje; Dariaus ir Girėno apygardos 2-oji rinktinė Kaune; Žemaičių apygardos 3-oji rinktinė Klaipėdoje; Vyčio apygardos 5-oji rinktinė Panevėžyje; Prisikėlimo apygardos 6-oji rinktinė Šiauliuose ir galiausiai Didžiosios kovos apygardos 8-oji rinktinė Vilniuje²⁰, kurios karius iš 802 kuopos ir apklausime šiam tyrimui. KASP tarnauja apie 5000 karių savanorių – pagal kario savanorio sutartį savanoriškai įsipareigojusių karo prievolinkų, atliekančių nenuolatinę karo tarnybą. Kovinio rengimo pratybos kariams savanoriams vyksta apie 30 dienų per metus, dažniausiai savaitgaliais, todėl savanoriai suderina tarnybą kariuomenėje ir civilinę veiklą – darbą ar studijas.²¹

¹⁹ Lietuvos kariuomenė, „Krašto apsaugos savanorių pajėgų įkūrimas ir vystymas.“ <<https://www.kariuomene.lt/krašto-apsaugos-savanoriu-pajegos/istorija-ir-simbolika/metrastis/23320>> [Žiūrėta 2022 02 05].

²⁰ Lietuvos kariuomenė, „Krašto apsaugos savanorių pajėgos.“ <<https://www.kariuomene.lt/sausumos-pajegos/padaliniai/krašto-apsaugos-savanoriu-pajegos/22915>> [Žiūrėta 2022 02 05].

²¹ Ten pat.

3.1 KASP uždaviniai ir funkcijos:

Krašto apsaugos savanorių pajėgos (KASP) rengia karius savanorius Lietuvos Respublikos sausumos teritorijos ginkluotai gynybai. Taip pat kariai rengiami ir priimančios šalies paramos teikimui. Savanorių pajėgų uždavinius apima ir kovinės parengties palaikymas, rengimas dalyvauti tarptautinėse operacijose ir įstatymų numatytais atvejais teikti pagalbą kitoms valstybės ir savivaldybių institucijoms bei dalyvauti vykdant kandidatų į tarnybą aktyviajame rezerve paiešką ir pritraukimą.²²

Kalbant apie KASP išskirtinumą, verta paminėti, buvusio KASP vado plk. Dainiaus Pašvensko žodžius, jog: „KASP yra kovingos, prisitaikančios ir greitai besimokančios pajėgos, pasirengusios vykdyti valstybės ginkluotos gynybos ir taikos meto užduotis bet kuriuo paros metu, bet kurioje vietovėje Lietuvoje“.²³ Anot pulkininko, KASP yra kovingos pajėgos, gebančios per trumpą laiką pasiruošti vykdyti valstybės ginkluotos gynybos užduotis. Net jeigu priešas suklaidintų žvalgybą, sutrikdytų vadovavimą, valdymą ir ryšius, logistiką, tai būtų greitai sutelkiami kariai savanoriai ir jų vienetai, kurie pradėtų vykdyti žvalgybą bei atakuotų į Lietuvą įsiveržusį priešą. Buvusio vado žodžiais, atėjus lemtingai valandai, KASP turėtų itin atsakingą misiją priešui sekinti ir gebėti kovoti sudėtingose situacijose. Taip pat jis pabrėžia, kad nereikėtų pamiršti ir didelės karių savanorių motyvacijos ir jog keičiantis kartoms ji nė kiek nesumažėjo. Kariai siekia tobulėjimo, kai suvokia savo vietą ir pareigas pajėgose bei kaip veikia sistema: personalo politika, lankomumas ar modernizuotos ginkluotės planingas panaudojimas.²⁴

3.2 Didžiosios kovos apygardos 8-oji rinktinė:

Šioje krašto apsaugos savanorių pajėgų rinktinėje yra įsikūrusi 802-oji lengvoji pėstininkų kuopa. Aštuntosios rinktinės šūkis – „Mano jėgos ir darbai Tėvynės Laisvei ir Gerovei!“. Savanoriai Vilniuje, kaip ir visoje Lietuvoje atsirado po Nepriklausomybės atkūrimo, tačiau oficiali Vilniaus rinktinės įkūrimo data yra 1991 metų kovo 1 d., kai buvo patvirtintas pirmasis rinktinės etatų sąrašas. 1992 metais Lietuvos kariuomenės dienos proga, Katedros aikštėje Vilniuje rinktinei buvo įteikta kovinė vėliava. O 1999 metų sausio mėnesį, siekiant įamžinti Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio partizanų apygardų vardus, rinktinei suteiktas vardas ir ji vadinama Didžiosios Kovos apygardos 8-oji rinktinė. Šiuo metu šią rinktinę sudaro: Štabas; Štabo ir aprūpinimo kuopa; Nekinetinių operacijų kuopa ir devynios pėstininkų kuopos dislokuotos Vilniaus, Nemenčinės, Trakų, Ukmergės, Molėtų, Ignalinos, Švenčionių ir Šalčininkų miestuose. O rinktinėje tarnauja apie 1000 karių savanorių ir 80 profesinės karo tarnybos karių.²⁵ Galima

²² Lietuvos kariuomenė, „Uždaviniai ir funkcijos.“ <<https://www.kariuomene.lt/krasto-apsaugos-savanoriu-pajegos/uzdaviniai-ir-veikla/uzdaviniai/22993>> [Žiūrėta 2022 02 05].

²³ Dainius Pašvenskas, „KASP- kovingos, prisitaikančios ir greitai besimokančios.“ *Savanoris*, 1(498), 2019, 2.

²⁴ Ten pat, 4.

²⁵ Lietuvos kariuomenė, „Didžiosios Kovos apygardos 8-oji rinktinė.“ <<https://www.kariuomene.lt/krasto-apsaugos-savanoriu-pajegos/padaliniai/didziosios-kovos-apygardos-8-oji-rinktine/22983>> [Žiūrėta 2022 02 05].

matyti, kad rinktinėje tarnauja apie 1000 karių savanorių, iš kurių 15 buvo apklausti (tik iš vienos 802-os kuopos) atliekant interviu. Apklausti kariai buvo tik tie, kurie vis dar tarnauja šioje kuopoje.

4. Rezultatų analizė:

Šiam tyrimui atlikti buvo paimiti penkiolika interviu (apklausti dešimt vyrų ir penkios moterys), kurie buvo išnagrinėti pagal Fabrizio Battistelli motyvų tipologijas. Tarp visų interviu respondentų žodžių buvo ieškoma motyvų, kurie patelpa po Battistelli atrastais motyvais (paleomodernūs, modernūs, postmodernūs), o taip pat buvo ieškoma ir tokių motyvų, kurie neatitinka Battistelli motyvacijos tipologijų. Respondentų atsakymuose rasti motyvai buvo skaičiuojami ir tokiu būdu buvo aiškinamasi, kurie iš jų buvo lemiantys pasirinkimą tarnauti kariuomenėje, o kurie buvo šalutiniai. Taip pat nagrinėjant interviu duomenis buvo atsižvelgiama ne tik į karių išsakytas motyvacijos tarnauti ir pasilikti kariuomenėje, bet ir į jų lūkesčius, savanorystės patirtis bei tolesnės tarnybos perspektyvas, kadangi šie trys veiksniai lemia karių motyvacijos stabilumą. Į šiuos kriterijus buvo atkreipiamas dėmesys, nes karių motyvacijos tyrimai Lietuvoje pastebėjo, kad nepateisinti lūkesčiai ir įvairios karių patirtys turi įtakos jų motyvacijai tarnauti.

4.1 Paleomodernūs motyvai:

Pagal Battistelli motyvacijos skirstymą paleomodernūs motyvai yra tokie, kurie apeliuoja į socialinį solidarumą ir patriotizmą.²⁶ Analizuojant interviu buvo atkreipiamas dėmesys į tam tikrus raktinius žodžius, kurie atspindėtų paleomodernių motyvų tipą tai patriotiškumas, pilietiškumas, naudingumas kitiems, tėvynės gynyba ir panašiai. Taigi suskaičiavus visus interviu paaiškėjo, jog iš visų penkiolikos interviu patriotiškumą nusakantis motyvas pasireiškė netgi dvylikoje iš jų. Tačiau tik aštuoniuose interviu iš penkiolikos šis patriotinis motyvas buvo dominuojantis, lemiantis pasirinkimą ateiti į krašto apsaugos savanorių pajėgas. Pavyzdžiui, respondentė numeris 1 teigia, kad į KASP ją paskatino ateiti būtent patriotiškumas: „<...> šiaip pagrindinis dalykas dėl ko aš ir atėjau čia yra patriotiškumas. Supratimas, kad tu turi pats kažką imt ir daryt, o ne laukt, kol kažkas padarys, nes kiekvieno mūsų pareiga yra gint tėvynę ir gint savo šalį gimtą, nes aš tokioj aplinkoj užaugau, kur seneliai partizanai.“²⁷ Taip pat galima pastebėti, kad respondentų motyvacijai ateiti į kariuomenę įtakos turi ir tai ar šeimoje yra buvę partizanų ar karines uniformas dėvėjusių žmonių. Tai atsispindi ne tik šios respondentės žodžiuose, pavyzdžiui, respondentas numeris 7 atskleidžia, kad pasirinkimą ateiti į KASP lėmė šeima: „<...> mano šeimoje vienaip ar kitaip dauguma mano vyrų yra uniformuoti ir senelis, ir tėvas, ir ten panašiai. <...> man senelio autoritetas buvo svarbus, jis buvo partizanas ryšininkas <...> aš irgi norėjau dalyvauti valstybės gynyboje, tęsti jo kažkokį tai šitą reikalą <...>“.²⁸ Taip pat svarbu paminėti, kad penki iš aštuonių respondentų, kurių motyvacija ateiti į kariuomenę buvo paremta

²⁶ Fabrizio Battistelli, „Peacekeeping and the Postmodern Soldier.“ *Armed Forces and Society*, 23(3), 1997.

²⁷ Respondentas numeris 1, interviu nr. 1, Vilnius, 2022 kovo 22d.

²⁸ Respondentas numeris 7, interviu nr. 7, Vilnius, 2022 balandžio 11d.

patriotinių sumetimų, į KASP prisijungė būtent po 2014 metų įvykių Ukrainoje. Pavyzdžiui, respondentas numeris 5 sakė: „Įstojau iš karto po 2014-ųjų metų, man atrodo, Krymo okupacijos ir šitų visų įvykių agresinių“.²⁹ Taip pat kalbėjo ir respondentė numeris 9: „Mane tarnybą KASP’e paskatino rinktis, tikriausiai, įvykiai Ukrainoj keturioliktais metais. Aš po keturioliktų metų prisijungiau prie šaulių sąjungos. <...> Nes, iš tikrųjų, keturioliktais metais buvo toks, nežinau, skambutis, žadintuvas visiems atsibusti ir suprasti, kad nu visgi ta Rusija yra grėsmė ir, ir ilgalaikė grėsmė, ir tokia išliks. <...> Šaulių sąjungos narė vis dar esu, bet tuo pačiu esu ir karė savanorė.“³⁰ Taip pat respondentė numeris 14 pastebėjo, jog ją Ukrainos įvykiai privertė susimąstyti apie tai, kuo ji galėtų būti naudinga savo šaliai, dėl to ir pasirinko tarnybą KASP: „Iš tikrųjų, na man kažkaip, kaip čia pasakyt, davė stimulą pagalvoti ko, kaip aš galėčiau, ką aš galėčiau daryti jeigu, tarkim, mūsų šalį ištiktų kokia panaši grėsmė ane tai ką man reikėtų daryti. <...> nusprendžiau, kad aš galiu pamėginti pasižiūrėti kas yra krašto apsaugos savanorių pajėgos tai va grynai tokia motyvacija.“³¹ Taigi, galima matyti, kad geopolitinė situacija vertė respondentus susimąstyti apie gimtosios šalies saugumą ir priimti sprendimą prisijungti prie krašto apsaugos savanorių pajėgų.

Visgi tarp šių aštuonių respondentų, buvo ir tokių, kurie turėjo ir šalutinių motyvų be patriotiškumo, kodėl pasirinko tarnybą KASP. Nors paleomodernūs motyvai buvo lemiantys eiti į tarnybą, bet vyravo ir antriniai motyvai tokie kaip papildomos pajamos arba noras išmokti kažko naujo, saviraiška. Šie motyvai atitiko Fabrizio Battistelli išskirtus modernius (atlygis, profesinis pasirengimas) ir postmodernius (nuotykių, asmeninė patirtis) motyvus. Pavyzdžiui, respondentas numeris 11 teigė, jog jį paskatino rinktis tarnybą KASP ne tik patriotiškumas, bet jis taip pat atsižvelgė ir į mokamas algas: „Patriotiškumas ir tai, kad, kaip čia pasakyt, būčiau ėjęs į PKT jeigu didesnės algos būtų, bet kadangi algos tenais nėra didelės palyginus, tai dėl to ėjau į savanorius“.³² Taip pat respondentas numeris 15 pagrindinę priežastį ateiti į KASP išskyrė patriotiškumą, tačiau ir norą save išmėginti: „Paskatino, iš tikrųjų, tai meilė tėvynei gal ir kaip čia banaliai nuskambės, bet vis dėl to visą laik save laikiau patriotišku ir manau, kad tarnyba apskritai kariuomenėje ar tai būtų šaulių sąjunga, bet būtent karinė tarnyba savo valstybei yra viena iš tokių geriausių išraiškų to patriotiškumo tai dėl tos priežasties kažkaip ir sugalvoju, kad tai būtų. Ir plius šiaip, iš tikrųjų, dar ir traukia, visą gyvenimą traukia panašūs dalykai, norėjau save išsimėginti įvairiose situacijose.“³³

²⁹ Respondentas numeris 5, interviu numeris 5, Vilnius, 2022 balandžio 6d.

³⁰ Respondentas numeris 9, interviu numeris 9, Vilnius, 2022 balandžio 12d.

³¹ Respondentas numeris 14, interviu numeris 14, Vilnius, 2022 balandžio 19d.

³² Respondentas numeris 11, interviu numeris 11, Vilnius 2022 balandžio 13d.

³³ Respondentas numeris 15, interviu 15, Vilnius, 2022 balandžio 20d.

4.1.1. Lūkesčiai:

Lūkesčių patenkinimas yra labai svarbus motyvacijai palaikyti, kadangi nepateisinus lūkesčių gali atsirasti nusivylimas tarnyba. Todėl karių savanorių buvo klausama, kokie buvo jų lūkesčiai ir įsitikinimai atėjus į tarnybą, taip pat ar jie pasiteisino. Išnagrinėjus interviu pastebėta, kad visiems aštuoniems respondentams atėjusiems į KASP dėl patriotinių motyvų jų lūkesčiai pasiteisino. Taip pat keturiems iš jų tarnyba netgi viršijo lūkesčius. Pavyzdžiui, respondentas numeris 2 sakė, jog: „Mano tikslas buvo išmokti <...> karybos, turbūt, taip reikėtų sakyti. Mokėjimo elgtis su ginklu, taktikos, <...> tų visų kariškų dalykų. Ir pagal tai, ką aš dabar žinau, <...> ką aš jau esu išmokęs, aš suprantu, kad aš gavau žymiai daugiau, negu aš galėjau tikėtis ateidamas.“³⁴ Taip pat respondentė numeris 1 ateidama į tarnybą KASP tikėjosi, kad bus labai daug pratybų, įvairios veiklos. Tikėjosi šaudymo pratybų, kad jos vyks dažnai ir kad kariuomenės aplinka bus ganėtinai statutinė, kad nebus labai draugiška atmosfera. Tačiau paklausus ar tarnyba KASP pateisino lūkesčius atsakė: „Tai aš sakyčiau, iš dabartinės perspektyvos, kad mano lūkesčius gal net viršijo, ir žinai į geresnę pusę, nes aš supratau, kad mes kuopoje esam kaip viena didelė šeima, <...> tu gali ateiti ir su savo civilinėm problemom, ir vadai mato, ir žino kokia tavo problema, ir, galbūt, atkreips dėmesį ir tau padeda. <...> Bet dabar pratybų daugėja, lūkesčiai yra viršyti į gerąją pusę.“³⁵ Iš respondentės žodžių galima matyti, kad nors ir pirminiai įsitikinimai atėjus į tarnybą buvo paremti nuogaštavimu, jog kariuomenės aplinka nebus draugiška, tačiau pamačius kaip yra iš tiesų, jog atmosfera kuopoje draugiška, jog pratybų vis daugėja, situacija gerėja, lūkesčiai buvo stipriai pateisinti. Įdomu pastebėti ir tai, jog prieš devynis metus į tarnybą KASP atėjęs respondentas numeris 11 teigė, jog lūkesčių labai didelių neturėjo, kadangi buvo kitokia tvarka, mažesnis aprūpinimas: „<...> netgi aprangos dalis, didelę dalį pirkdavom patys. <...> O ginklai buvo seni. Na, buvo daug prastesnis aprūpinimas tai ir tie poreikiai <...> buvo daug mažesni.“³⁶ Tačiau laikui bėgant respondentas pastebėjo, jog lūkesčius tarnyba netgi pranoko, kadangi aprūpinimo situacija pagerėjo: „O dėl to kaip dabar vat, pavyzdžiui, vertinant kokie mano lūkesčiai, tai visuomet, tai ką mes gaunam iš KASP'o tuos lūkesčius stipriai pranoksta.“³⁷

Taip pat išnagrinėjus interviu galima buvo pastebėti, kad keletas respondentų turėjo klaidingų įsitikinimų, stereotipų, kurie trukdė žengti žingsnį pradėti tarnybą KASP. Pavyzdžiui, respondentė numeris 9 teigė, kad turėjo kreivokų įsitikinimų, baimių: „<...> gal irgi tie lyties stereotipai, pati buvau jų sukaustyta kažkiek. <...> galvojau, kad, galbūt, savo intelektualio potencialo pilnai neišnaudosiu nu,

³⁴ Respondentas numeris 2, interviu numeris 2, Vilnius 2022 kovo 22d.

³⁵ Respondentas numeris 1, interviu numeris 1, Vilnius, 2022 kovo 22d.

³⁶ Respondentas numeris 11, interviu numeris 11, Vilnius 2022 balandžio 13d.

³⁷ Ten pat.

nes kariuomenė stereotipiškai šiaip jaunų bernų govėda, kuri gal nelabai ten, kurioje tiesiog vykdo įsakymus, bet nelabai mąsto ar ne.“³⁸ Tačiau šios respondentės nuomonė pasikeitė tik prisijungus prie KASP: „Bet, iš tiesų, kai prisijungiau tai visi tie stereotipai griuvo ir, ir, iš tikrųjų, pasimatė, kad kariuomenė yra visai kas kita negu aš įsivaizdavau ir, ir tie stereotipai ypač KASP’e, nu jie neveikia.“³⁹ Baimių ir klaidingų įsitikinimų turėjo ir kita respondentė numeris 14: „<...> turėjau omenyje įsitikinimus, kad bus labai sunku ir ypatingai fiziškai bus sunku. Tai, bet taip nėra <...>.“ Respondentė tikino, jog KASP kaip pajėgas reklamuojant reikėtų stipriai atkreipti į tai dėmesį, jog ten nėra be galo sunku: „Tai ta prasme labai aiškiai pasakyti, kad taip, tikrai yra sunkių dalykų, taip yra bazinis ten kažkoks fizinis parengtumas, bet tai nėra tai, ką rodo žinai per amerikietiškus filmus <...>, kur ta prasme neįmanoma ten be dvidešimt prisitraukimų būt kariuomenėj.“ Galiausiai, buvo ir respondentas, kuris neturėjo neigiamų įsitikinimų apie kariuomenę, tačiau turėjo įsitikinimą, jog bus labai stiprus karys, galbūt, per daug teigiamai žiūrėjo į visą situaciją, bet atėjęs į kariuomenę suprato, kad tai tikras valios išbandymas: „Bet atėjęs, iš tikrųjų, šiek tiek dingo tie tokie, sakykim, rožiniai akiniai nusiėmė, nes, iš tikrųjų, pamačiau, kad tai yra visiškai kitokios specifikos institucija ir tu ne tik turi būt, žinoma, fiziškai stiprus čia yra, aišku, toks dalykas, bet ta prasme daugiau turi būt stiprus morališkai ir ta prasme nebijot ten sušlapt kojas ir nebijot tom šlapiom kojom pabūt ten kažkiek laiko, <...> tai yra valios išbandymas.“⁴⁰

4.1.2. Savanorystės patirtis:

Toliau kalbant apie karių savanorių patirtis tarnyboje svarbu paminėti, jog yra tiek teigiamų, tiek neigiamų patirčių, kurios vienaip ar kitaip veikia jų motyvaciją tarnauti bei pasilikti kariuomenėje. Todėl nagrinėjant interviu buvo atkreipiamas dėmesys ne tik į karių patirtis, bet ir į tai, kas kariams patinka, nepatinka jų kuopoje, kokie yra tarnybą demotyvuojantys aspektai ir panašiai. Taigi įvertinus šių aštuonių respondentų atsakymus galima pastebėti, jog dauguma jų savo patirtį tarnyboje vertina gerai, bet buvo ir tokių, kurie turėjo ne tik pakilimų, bet ir nuosmukių, kurie versdavo galvoti apie tarnybos nutraukimą. Pavyzdžiui, keletas respondentų tarnybos metu turėjo panašias demotyvuojančias patirtis nors apie pačią tarnybos patirtį atsiliepė neblogai. Tarkime respondentas numeris 5 atsakė: „Aš vertinu teigiamai, labiau labai gerai, bet ne puikiai. Nes didelėj sistemoj ir tokioj chrestomatiškoj sistemoj aš įsivaizduoju ten yra kur efektyviau viską daryti. Ir iš esmės vertinu gerai, bet matau tas sritis, kurias galėtų patobulinti ir greičiau patobulinti, nes kai kada juk ir patys nori tobulėti, bet labai lėtai tą daro.“⁴¹ Kitas respondentas numeris 7 taip pat pastebėjo, kad tarnyboje jam sekėsi gerai, gavo progų pasimokyti ir jau gali mokyti

³⁸ Respondentas numeris 9, interviu numeris 9, Vilnius, 2022 balandžio 12d.

³⁹ Ten pat.

⁴⁰ Respondentas numeris 15, interviu numeris 15, Vilnius, 2022 balandžio 20d.

⁴¹ Respondentas numeris 5, interviu numeris 5, Vilnius, 2022 balandžio 6d.

kitus karius to, ko išmoko pats, o tarnybos patirtis vertina teigiamai. Tačiau taip pat kaip ir respondentas 5 užsimena, jog: „<...> aišku, yra daugybė ten vietų, kur galima būtų geriau daryti kažką, bet čia labai tokie konkretūs kažkokie dalykai, nu ten organizavimo ir panašiai.⁴² Taigi, galima pastebėti, kad nepaisant to, jog karių patirtys yra geros, vis tiek yra pastebimos tam tikros trūkumų turinčios sritys kuopoje. Tiek respondentas 5, tiek respondentas 7 akcentavo problemą kuopoje, jog sunku išvažiuoti į kokią nors kursą, o tai mažina pasitenkinimą tarnyba. Respondentas numeris 7 teigė, kad: „<...> aš va du metus į skyriaus vado kursą ten bandau išvažiuot, tai kovidai, tai ten laišką mano pameta kažkas, kur aš parašiau, kad galiu bet kada tik siųskit, ir pradingo tas laiškas tipo žinai (juokiasi).“⁴³ Taip pat jis pažymėjo, kad kažkur slypi neišspręstos organizacinės bėdos kuopoje: „Man tai rodo, kad kažkuriame vadovybės lygmenyje, galbūt, yra šiek tiek bardako, kur nėra sudėlioti jaunesniųjų vadų rengimo prioritetai. <...> Mane erzina, kad kartais yra tokie neefektyvumai ir tokios procedūrinės kažkokios bėdos.“⁴⁴ Pasipiktinimą kursų organizavimu išreiškė ir respondentas numeris 5: „Arba kursas kažkoks mokymų buvo paskelbtas, užsirašei, ir suderinai su darbu, šeima ir visa kita, ir sako, atšaukiam. Tai šitas labai demotyvuoja. Ir aš netgi sumažinau tą savo įsijungimą į tuos kursus ir mokymus, nes jie tokie labai palaida bala.“⁴⁵ Taigi, galima pastebėti, jog kuopoje neužtikrinami procedūriniai ir organizaciniai dalykai neigiamai veikia karių pasitenkinimą tarnyba, taip pat erzina ir demotyvuoja. Apie nemalonus patirtis atsiliepė ir daugiau karių, kuriuos į KASP atvedė patriotiniai motyvai. Pavyzdžiui, respondentė numeris 1 dalinosi patirtimi, kuomet tik atėjus į tarnybą, kuopos sumaišė dokumentus ir ji pusmetį negavo jokios informacijos apie pratybas. Tokia situacija pirmais metais privertė mąstyti apie tarnybos nutraukimą: „Tai visų pirma, tai buvo ta pati suirutė, nes neaišku, kur aš priklausau. Ir kai tu nežinai, kurioj kuopoj tu priklausai, labai sunku rast polinkį ateiti kažkur, tau reikia vis ieškoti ir galvoji, o gal tiesiog nutraukt viską ir išeit.“⁴⁶ Panašiai atsiliepė ir respondentė numeris 14: „Per šešis metus buvo, tikrai, ir tokių pakilimų ir nuopolių, tikrai, buvo duobė, kai ypatingai baigiantis pirmiems metams, pirmų metų kontraktui, tikrai, buvo duobė, kur atrodė, kad aš nebetėsiu to.“⁴⁷ To priežastys buvo sumažėjusi motyvacija dėl aukštesnio laipsnio nesuteikimo, bei nežinojimo, kur priklausai. Dalyvaujamojo stebėjimo metu 2018 metais pastebėta, jog motyvaciją tarnauti tikrai sumažina nežinojimo jausmas, kur priklausai. Pavyzdžiui, pirmaisiais tarnybos metais buvo situacijos kuomet buvau perkeliama iš vieno skyriaus į kitą labai dažnai, nespėjus priprasti prie naujo skyriaus aplinkos buvau perkeliama dar į kitą

⁴² Respondentas numeris 7, interviu numeris 7, Vilnius, 2022 balandžio 11d.

⁴³ Ten pat.

⁴⁴ Ten pat.

⁴⁵ Respondentas numeris 5, interviu numeris 5, Vilnius, 2022 balandžio 6d.

⁴⁶ Respondentas numeris 1, interviu numeris 1, Vilnius, 2022 kovo 22d.

⁴⁷ Respondentas numeris 14, interviu numeris 14, Vilnius, 2022 balandžio 19d.

skyrių. Tada tarnybos metu ateidavo mintys, kodėl esi vis perkeliamas, gal kažkas su tavimi yra ne taip. Paklausus vyresniųjų karių man atsakydavo, kad tai vyksta dėl procedūrinių bėdų, ne dėl mano kaltės. Todėl, mano nuomone, naujam kariui reikėtų užtikrinti galimybę iš karto priklausyti kokiam nors skyriui jo nekeičiant, jog neateitų demotyvuojančių minčių tarnybos metu. Taigi, respondentė numeris 14 paaiškino, jog pasimetė jos fizinio pasirengimo testo rezultatai ir tai atitolino aukštesnio laipsnio suteikimą.⁴⁸ Aukštesnio laipsnio suteikimo problemą pastebėjo ir respondentė numeris 9: „Demotyvuoja kartais, kartais demotyvuoja mūsų skatinimo sistema ar ne. Tai apima ir nu, tarkim, karinio laipsnio suteikimą, kai kartais tu matai kaip kažkam yra suteikiami tie laipsniai gerokai greičiau ir tu net nelabai supranti kodėl <...>.“⁴⁹ Galima matyti, kad 802 kuopoje supainiojami dokumentai, pametami laiškai bei įvairios procedūrinės, karių skatinimo sistemos problemos neužtikrina sklandžių organizacinių procedūrų ir mažina karių savanorių motyvaciją tarnauti ir pasilikti kariuomenėje.

Reikėtų akcentuoti ir teigiamus karių savanorių patirčių aspektus. Interviu metu karių buvo klausama, kas jiems labiausiai patinka tarnyboje, kas suteikia motyvacijos tarnauti. Išnagrinėjus interviu pastebėta, kad patriotinių motyvų turintiems kariams labai patinka ir juos motyvuoja bendruomeniškumo jausmas kuopoje. Respondentas numeris 2 atskleidė, kad jam labiausiai patinka žmonės: „Žmonės. Pirmiausia žmonės, nes nu irgi tu susidūrei. Bent jau pas mus kuopoj tai tikrai tokių labai įdomių žmonių yra, su kuriais gali apie daug ką kalbėti ir <...> šnekėtis ir būna labai įdomu. <...> Tai va, tas toks bendrumo jausmas ar kaip čia jį įvardinti.“⁵⁰ Taip pat kitas respondentas numeris 11 akcentavo, kad jam labiausiai patinka tai, jog kuopoje yra pačių įvairiausių žmonių: „Ta prasme realiai statybininką gali rast, įmonės direktorių, vairuotoją, ten ministerijos darbuotojų, ten kariuomenės, nu ta prasme nuo a iki z specialistų. Ir tada tampa labai įdomu, nes tu prapleti ne tik tai savo žinias iš tos pusės, ką tu tenais veiki kaip kariuomenėj, bet tu prapleti savo akiratį.“⁵¹ Galima matyti, kad kariams bendruomenės jausmas suteikia malonią atmosferą kuopoje, yra palaikomi draugiški santykiai. Svarbu paminėti, kad bendruomeniškumo jausmas netgi suteikia motyvacijos tarnauti ir pasilikti kariuomenėje ilgiau, pavyzdžiui, respondentė numeris 9 teigė, kad daugiausiai motyvacijos jai suteikia kuopoje sutikti žmonės: „Ir vis tiek aš kadangi jau tarnauju nemažai metų, jaučiuosi įsipareigojusi tiems žmonėms. Tiesiog mano kuopa su kurios kariais aš, tikrai, nežinau, manau, sutariu ir jaučiuosi gerai, ir atmosfera kuopoje yra gera. Tai mane labiausia motyvuoja, tikriausia, nu žmonės, taip, žmonės.“⁵²

⁴⁸ Ten pat.

⁴⁹ Respondentas numeris 9, interviu numeris 9, Vilnius, 2022 balandžio 12d.

⁵⁰ Respondentas numeris 2, interviu numeris 2, Vilnius, 2022 kovo 22d.

⁵¹ Respondentas numeris 11, interviu numeris 11, Vilnius, 2022 balandžio 13d.

⁵² Respondentas numeris 9, interviu numeris 9, Vilnius, 2022 balandžio 12d.

Svarbu aptarti ir tai, jog karių pasitenkinimą tarnyba lemia ne tik bendruomeniškumo jausmas, bet ir geri santykiai su skyriaus vadais, kuopos vadovybe. Pavyzdžiui, respondentas numeris 2 teigė, kad su skyriaus vadu ir kitais santykiai yra labai geri: „<...> aš su jais tikrai randu labai gerą, labai bendrą kalbą, tai va, aš jiems nebijau pasakyti, žiūrėkit aš turiu <...> asmeninių problemų, <...> aš negalėsiu dabar savęs, kokius metus atiduoti savęs tarnybai pilnai, kaip aš noriu, ar jums tinka? <...> su abiem normaliai pašnekėjau, visi puikiai suprato ir neturi man priekaištų.“⁵³ Taip pat respondentas numeris 5 atskleidė, kokie jo tarpusavio santykiai su kolegomis: „<...> aš tai vertinu labai gerai, jeigu ne puikiai, nes kiekvieną bendravimą, sakykim, koks jis bebūtų, ar tiesioginiam pavaldume, ar ten kolegiškai šalia tarp skyrių, yra labai pagarbūs, pagarbus bendravimas, paslaugus, jeigu reikia padėti, jaučiasi vienybė.“⁵⁴ Respondentų žodžiai atskleidžia, kad tarpusavio supratimas, malonus bendravimas tarp karių ir jų vadų užtikrina gerą atmosferą kuopoje.

Galiausiai, išanalizavus interviu duomenis galima pastebėti, kad karių įvairios patirtys suformuoja jų nuomonę apie esamus trūkumus kuopoje ir kariuomenėje ir kas galėtų būti geriau. Jau prieš tai aptartos karių patirtys parodė, jog 802-oje kuopoje trūksta sklandesnio procedūrų užtikrinimo, dokumentų tvarkymo ir panašiai. Ne visi, tačiau dauguma patriotinių motyvų turinčių karių pastebėjo aprūpinimo ir pratybų organizavimo trūkumus. Pavyzdžiui, respondentas numeris 7 paklaustas, ar yra patenkintas KASP aprūpinimu atsakė: „Aha, labai gerai. Tai KASP’as yra kariuomenės našlaitėliai vis dar. Tai yra mes, mes, nu, pavyzdžiui, neturim šalmų dabar namie. Jie kažkur yra, kažkokiuose sandėliuose, bet mums, kaip žinai, juos duoda tada kai reikia.“⁵⁵ Dalyvaujamojo stebėjimo metu, 2021 metais besibaigiant tarnybai pastebėta, kad kuopos kariai vis dar nebuvo aprūpinti šalmais, nors tai buvo žadama ne vienerius metus. Todėl manau, kad žadant, pažadai turi būti ištesėti, nes to nepadarius iš karių pusės ateina nusivylimas, mažėja pasitenkinimas tarnyba. Taip pat reikia pastebėti, kad šalmai yra labai svarbi karinės ekipuotės dalis ir jie turėtų būti kiekvienam kariui skirti, išdalinti ir naudojami kiekvienų pratybų metu. Kita respondentė numeris 14 pastebėjo, kad: „<...> kartais liūdina, yra tai, kad mes nesam tie kaip sakant profesinės karo tarnybos kariai ir mūsų tas aprūpinimas yra paskutinis arba labai dažnai mumis yra užkaišomos įvairios skylės nu, tarkim, kur reikia padėti kažką, pavyzdžiui, stovėti prie sienos. Metai, jau daugiau negu pusantrų ir <...> ta prasme mes suprantam kodėl tai darom, bet tas nu muša kai kuriems, iš tikrųjų, muša motyvaciją. Ir, nes labai dažnai reikia kariams paaiškinti, kad kokia yra prasmė.“⁵⁶ Galima matyti, kad ilgą laiką besitęsiančios užduotys, kurios netgi po ilgo laiko neturi didelės prasmės

⁵³ Respondentas numeris 2, interviu numeris 2, Vilnius 2022 kovo 22d.

⁵⁴ Respondentas numeris 5, interviu numeris 5, Vilnius, 2022 balandžio 6d.

⁵⁵ Respondentas numeris 7, interviu numeris 7, Vilnius, 2022 balandžio 11d.

⁵⁶ Respondentas numeris 14, interviu numeris 14 Vilnius, 2022 balandžio 19d.

demotyvuoja karius. Tarkime, ir respondentas numeris 2 pastebėjo, kad jį vargina ir demotyvuoja ilgą laiką vykstančios taikos meto užduotys, pavyzdžiui, budėjimai prie Lietuvos sienos su Baltarusija: „<...> labiausiai tarnybą demotyvuoja tai, turbūt, tos mūsų jau du metai besitęsiančios taikos meto užduotys. <...> nuo to tokio buko sėdėjimo visą dieną mašinoje ir ten skrolinimo telefone, ir ten dairymosi aplinkui. Tai va, tai tos užduotys tai mane, iš tikrųjų, labiausiai ir vargina. Ir motyvacijos man ne, kaip aš sakau, net ir man neprideda. Jau net man pačiam sunku rasti tą motyvaciją tokią, kad vat jau reikia važiuoti vėl prie sienos <...>.“⁵⁷ Šių trijų respondentų žodžiai parodė, jog pasitenkinimą tarnyba mažina aprūpinimo stoka, pažadų netesėjimas, ilgą laiką besikartojančios užduotys, kurios kariams neatneša prasmės bei silpnina motyvaciją tarnauti.

4.1.3. Tolesnė karjera:

Svarbu atkreipti dėmesį ir į karių savanorių tolimesnius tarnybos planus, kadangi tai parodo ar kariai yra suinteresuoti pasilikti kariuomenėje ir ar vis dar turi motyvacijos tarnauti. Buvo pastebėta, kad karių atėjimo į KASP ir pasilikimo ten motyvai skiriasi. Galima sakyti, kad motyvai yra nenuoseklūs. Pavyzdžiui, respondentė numeris 1 teigė, kad į KASP atėjo dėl patriotinių motyvų, tačiau paklausus, kokie tolimesni tarnybos planai atsakė: „Bet kol kas aš labai matau, kad aš save kariuomenėje dar galėčiau išreikšt. Ir esu kviečiama į kokias nors aukštesnio masto pratybas, kur galiu kaip specialistė skyriaus ką nors atlikti pagal savo kompetencijas. <...> Ir gal tas ir skatina pasilikti, dar norisi kursų kažkokius praeiti, pratybose pabūti, dar tiesiog pabūt paprasta pėstininke.“⁵⁸ Pagal Battistelli motyvacijų skirstymą galima matyti, kad respondentės žodžiuose atsispindi postmodernūs motyvai kaip galimybė save realizuoti, naujos patirtys ir taip toliau. Panašiai atsakė ir respondentė numeris 14, kodėl planuoja tęsti tarnybą KASP: „<...> planuoju tęsti, nes aš manau, kad tai yra pakankamai gera erdvė savirealizacijos tam tikrų kažkokių tais momentų, įgūdžių įgavimui, kitas dalykas dabar jau yra tam tikros atsakomybės jeigu aš esu skyriaus vadas, aš esu atsakingas už savo ten dešimt žmonių ar ko panašiai.“⁵⁹ Taigi, matomai kai kurių karių savanorių motyvacijos yra nepastovios, atėjimo į krašto apsaugos savanorių pajėgas motyvai skiriasi nuo motyvų vis dar pasilikti kariuomenėje. Karius savanorius taip pat demotyvuoja pasilikti ir noras pasikelti laipsnį ar dar ko nors naujo išmokti, pavyzdžiui, išvažiuoti į kokį nors kursą. Pavyzdžiui, paklausus apie tolimesnius tarnybos planus respondentas numeris 2 atsakė: „Taip, aš planuoju tęsti tarnybą. Artimiausi planai yra visgi pasikelti laipsnį, arba kaip aš pats sau jau juokauju, jeigu šiemet aš laipsnio nepasikelsiu, tai aš tada išeisiu (susijuokia). Bet čia vėlgi, <...> ne dėl

⁵⁷ Respondentas numeris 2, interviu numeris 2, Vilnius, 2022 kovo 22d.

⁵⁸ Respondentas numeris 1, interviu numeris 1, Vilnius, 2022 kovo 22d.

⁵⁹ Respondentas numeris 14, interviu numeris 14, Vilnius, 2022 balandžio 19d.

to, kad kariuomenė, pavyzdžiui, bloga, bet aš tiesiog, nu vat, nu jau būtų laikas, atsiprašau, pasikelti laipsnį. <...> Tai ir tada kaip pavyzdys, aš turiu tokią nedidelę svajonę praeiti kulkosvaidininko kursą.“⁶⁰ Panašiai į klausimą atsakė ir respondentas numeris 7: „Planuoju tęsti. Mano tarnybos artimiausi planai yra, aa, įgyti, išklaudyti visus kursus, kurie man leistų tapti puskarininkiu, nes man dabar trūksta skyriaus vado ir ten puskarininkio pirmos pakopos karjeros kurso, kad gaučiau grandinį. <...> Bet man, atrodo, kad aš jau esu pribrendęs tam laipsniui. <...> Tai mano artimiausias tikslas yra per šiuos metus gauti grandinio laipsnį, o taip pat norėčiau baigti granatsvaidžio kursą, nes Ukraina (juokiasi).“⁶¹

Įdomu pastebėti ir tai, kad keturi iš aštuonių karių, kurių motyvacija ateiti į KASP buvo paremta patriotinių motyvų, tarnyboje planuoja pasilikti dėl dabartinės geopolitinės situacijos ir karo Ukrainoje. Pavyzdžiui, respondentas numeris 5 sako: „Planuoju tęsti. Susiję pašonėje su agresyviu kaimynu, akivaizdu, ir suvokimas, supratimas, kad nepasikeis šita situacija, ir visada mes turėsime grėsmę. Tai va čia dėl saugumo ta, kad pasiliksiu.“⁶² Taip pat atsakė ir respondentė numeris 9: „Taip, aš planuoju tęsti tarnybą ir, tikriausia, šitam įtakos padarė ir dabartinis Rusijos karas prieš Ukrainą.“⁶³ Pasitraukti iš tarnybos neketina ir respondentė numeris 14: „Ir kitas dalykas, kad dabar, turbūt, pradžioje ta migrantų krizė, dabar ir karas Ukrainoje tai, turbūt, čia yra tas laikas, netgi jei nebūtų kontraktas tai bet kokiu atveju aš neišeičiau, nes pasitraukt, tada kai tavęs, iš tikrųjų, labiausiai reikia nu tai, man atrodo, nelogiška.“⁶⁴ Respondentas numeris 15 taip pat patvirtina, kad dėl geopolitinės situacijos išeiti iš tarnybos negalvoja: „Tai, nes aš matau kas daros Ukrainoj ir jeigu aš dabar išeisiu, reiškia, reiškia aš nustosiu tobulinti karinę perspektyvą, aš nebežinosiu kažkokių tai naujų dalykų, kurie ateina, aš nebeįmokysiu padaryt paprastų funkcijų <...>.“ Tai galima matyti, kad šie respondentai KASP lieka dėl patriotinių sumetimų, paleomodernių motyvų tai yra noras ginti tėvynės saugumą.⁶⁵

4.2. Modernūs motyvai:

Pagal Battistelli teoriją modernių motyvų tipologiją turintys kariai atsižvelgia į atlyginimą ir profesinį pasirengimą.⁶⁶ Nagrinėjant interviu buvo atkreipiamas dėmesys į raktinius žodžius, kurie atspindėtų modernių motyvų tipologiją. Tie žodžiai buvo tokie: atlyginimas, papildomos pajamos, įgyjamas išsilavinimas, karjera ir panašiai. Suskaičiavus interviu paaiškėjo, jog iš visų penkiolikos interviu tik trys iš jų turėjo pasireiškusių šiuos karjeros ir atlyginimo motyvus. Tačiau tik vienam iš visų

⁶⁰ Respondentas numeris 2, interviu numeris 2, Vilnius 2022 kovo 22d.

⁶¹ Respondentas numeris 7, interviu numeris 7, Vilnius, 2022 balandžio 11d.

⁶² Respondentas numeris 5, interviu numeris 5, Vilnius, 2022 balandžio 6d.

⁶³ Respondentas numeris 9, interviu numeris 9, Vilnius, 2022 balandžio 12d.

⁶⁴ Respondentas numeris 14, interviu numeris 14, Vilnius, 2022 balandžio 19d.

⁶⁵ Respondentas numeris 15, interviu numeris 15, Vilnius, 2022 balandžio 20d.

⁶⁶ Fabrizio Battistelli, „Peacekeeping and the Postmodern Soldier.“ *Armed Forces and Society*, 23(3), 1997.

interview modernūs motyvai buvo lemiantys pasirinkimą pradėti tarnybą KASP, likusiuose dviejuose interview šis motyvas pasireiškė tik kaip šalutinis. Taigi, respondentės numeris 8 motyvas ateiti į krašto apsaugos savanorių pajėgas buvo dėl profesinių žinių įgijimo ir karjeros galimybių ateityje. Respondentė teigė, kad tarnybos kelias prasidėjo nuo šaulių sąjungos stovyklos mokyklos laikais, po to užaugus atėjo noras tapti vadu arba instruktoriumi vaikams todėl reikėjo sukaupti tam tikrų žinių bagažą: „Po kurio laiko pastebėjau, kad pradeda trūkti žinių arba kažkokių įgūdžių, nes vaikų smalsumas yra beribis. Ir tada reikėjo ieškoti plotmės, kur tu gali gauti tų žinių. Tai mūsų kiti instruktoriai dažniausiai būdavo iš krašto apsaugos savanorių pajėgų, kaip visą laiką prieš akis būnantis vaizdas ir, ir rekomendacijos iš jų buvo savanorių pajėgos.“⁶⁷ Taip pat modernūs motyvai atsispindėjo ir keliuose kituose interview, tačiau nebuvo lemiantys motyvaciją tarnauti. Šie interview iš kitų išsiskyrė tuo, kad juose buvo akcentuota galimybė KASP'e gauti papildomo atlygio. Respondentas numeris 4 atėjo į KASP dėl postmodernių motyvų (saviraiška, įdomi veikla), tačiau paklausus, kas suteikia motyvacijos tarnauti atsakė: „Anksčiau buvo koksai devyniasdešimt, aa, viskas tas, kas vyksta, nu žinai, kolektyvas, užsiėmimai visi šitie ir ten koks dešimt gal tas atlyginimas, nu nes jis yra. Dabar aš galiu pasakyti, yra koks penkiasdešimt ant penkiasdešimt <...>. Nu ir plus asmeninės priežastys tenais, kurios perverčia tuos procentus, sakykim, kad dabar labiau reikia finansų negu (trumpa pauzė) laisvalaikio būt tenais žinai <...>.“⁶⁸ Respondento pasitikslinus ar atlygis yra motyvas pasilikti atsakė: „Nu ne visiškai, tarkim, aš jeigu ne tenais būčiau, tai eičiau kažkur kažką kitą. Nu, nes dabar man va reikia, ten aš, mes namą statomės. <...> Tai vat čia tas pats kaip dabar, kaip studentui žinai, <...> labai svarbu yra pinigai žinai. Tai va dabar kažkas panašaus yra, tai aš vat tuom va ir tempiu, kad kaip ir gerai man tie savaitgaliai, bet labai gerai ir kad pinigai yra, nes, iš tikrųjų, jeigu nebūtų, tai aš eičiau kažkur dirbt, nes man reikia pinigų.“⁶⁹ Taigi, galima pastebėti, kad respondentą motyvuoja tarnauti ne tik postmodernūs motyvai (įdomi veikla, savirealizacija), bet ir modernūs motyvai, nes šiuo metu trūksta finansų. Dėl tam tikrų gyvenimo aplinkybių ir kito respondento numeris 11 situacija panaši. Respondentas atsakė, kad tarnyba KASP pasiteisino: „Manau, kad taip ir su kaupu, nes aš visą laiką sakydavau, kad KASP'as yra mano šeimos garantija. <...> stipriai pasiteisino dėl to, kad prasidėjo pandemija, vienu metu labai stipriai smuko krovinių srautai ir realiai nebuvo visiškai darbo ir aš drąsiai ėmiau daugiau budėjimų, galima sakyti, <...> toks kaip alternatyva krizės atveju ar ne, kad kokios krizės, ekonominės krizės, pandemijos krizės taip pat ir dabar dėl karo Ukrainoje mūsų įmonė uždarinėja, aš išėjau iš darbo ir sau dabar imu drąsiai daugiau budėjimų ir, ir neįdėčiau kažkokių tai

⁶⁷ Respondentė numeris 8, interview numeris 8, Vilnius, 2022 balandžio 12d.

⁶⁸ Respondentas numeris 4, interview numeris 4, Vilnius, 2022 balandžio 5d.

⁶⁹ Respondentas numeris 4, interview numeris 4, Vilnius, 2022 balandžio 5d.

problemų iki kol pradėsiu normaliai dirbt kitoje vietoje <...> tai yra garantas toks, kokio tu negausi nė vienam kitam civiliniam darbe.⁷⁰ Taigi, du respondentai iš penkiolikos nurodė, jog atlygis KASP suteikia šiokią tokią garantiją gauti papildomų pinigų, kol yra tam tikri sunkumai gyvenime.

Pastebėta, kad ir respondentė numeris 8, kuriai modernūs motyvai dominavo renkantis tarnybą KASP, turėjo šalutinių postmodernių motyvų tarnauti kariuomenėje. Ji atskleidė, kad: „<...> aš randu visą laiką vietą, kur aš galiu pati kaip žmogus paaugti ir tai yra vieta, kur neegzistuoja kažkokie kiti dalykai, tu esi kaip atitrūkęs nuo visos kitos realybės tai yra nuo civilinio kažkokio gyvenimo ir tu veiki visiškai kitokius dalykus nei veikia žmonės paprastai eidami į darbą. Tai tiesiog mano asmenybės neatitinka tas paprastas civilinio žmogaus gyvenimo būdas.“⁷¹ Vadinasi respondentę motyvuoja tarnauti ne tik profesiniai sumetimai, bet ir galimybė save realizuoti ir būti patinkančioje aplinkoje.

4.2.1. Lūkesčiai:

Respondentės numeris 8 interviu metu atskleidė, kad jos įsitikinimai apie KASP pasitvirtino ne iki galo tik iš dalies, kadangi ji tikėjosi, jog jos kelias tapti instruktore ir judėti tolesniu profesiniu keliu bus greitesnis. Atėjusi į KASP respondentė turėjo vienintelį tikslą – tapti geresne instruktore ir įgyti instruktoriaus patirties ir sužinojo, kad: „<...> man atėjus sakė, nesvaik čia (susijuokia), dešimt metų mažiausiai, kol tu gausi instruktoriaus kursą ar kažką ir tada sako galėsi būti kuo nori. Tai supratau, kad mano tas įsivaizdavimas, kad irgi kaip šaulių sąjungoje yra ten toks dalykas kaip instruktorius, tai jis yra, bet jis nėra nuo tos pačios pradžios kaip tu ateini į tas savanorių pajėgas.“⁷² Taigi, respondentė atėjusi į KASP įsitikino, kad ne viskas taip greitai ranka bus pasiekama kaip ji tikėjosi. Vėliau ji atrado savo vietą kuopoje, kur galėtų save realizuoti kaip specialistė. Paklausus respondentės ar iki šiol tarnyba KASP visgi pateisino lūkesčius atsakė, kad pirminę viziją jau įgyvendino, bet: „<...> toliau įgyvendinti ir, ir toliau dirbti ties tuom atsirado galimybių, bet kitaip pasisukus, iš kitos pusės ir nėra tų galimybių. Ta prasme, nes tiesiog tu esi apribotas tam tikrų žmonių arba tam tikrų veiksmų ir tada gaunasi taip, kad tu tą, ką tu galėtum duoti, tu gali duoti tik dalinai, nes irgi kitko negali įgyvendinti tai vat.“⁷³ Galima matyti iš respondentės žodžių, kad kuopoje ji negali pilnai realizuoti savęs tiek kiek norėtų, nes nėra sudaromos galimybės tai padaryti, dėl to karė jaučia nusivylimą.

4.2.2. Savanorystės patirtis:

Aptariant savanorystės patirtis buvo pastebėta, kad respondentė 8, kurios pasirinkimą rinktis tarnybą KASP nulėmė modernūs motyvai, susidūrė tiek su blogomis, tiek su geromis patirtimis. Į

⁷⁰ Respondentas numeris 11, interviu numeris 11, Vilnius, 2022 balandžio 13d.

⁷¹ Respondentas numeris 4, interviu numeris 4, Vilnius, 2022 balandžio 5d.

⁷² Respondentė numeris 8, interviu numeris 8, Vilnius, 2022 balandžio 12d.

⁷³ Respondentė numeris 8, interviu numeris 8, Vilnius, 2022 balandžio 12d.

klausimą ar tarnyba yra patenkinta karė savanorė atsakė, kad negali sakyti nei taip, nei ne: „<...> yra daug skirtingų medalio pusių, nes tiek tarnyba KASP'e man atnešė gerų patirčių, bet tiek atnešė ir blogų, ir net labai blogų patirčių, ir, sakykim, tokių net tų, kurių net nepamirši, tikėtina, dar ilgą laiką. <...> kur aš susiradau savo vietą arba ten, kur aš radau nišą pati, kur aš galėčiau eiti arba daryti, ten aš buvau, sakykim, taip, laiminga ir išsinešiau labai daug vertingos informacijos ir taip toliau, bet tai neatėjo iš mano tiesioginių vadų.⁷⁴ Respondentė atskleidė tai, kad ją riboja kuopos vadovybė, nesuteikia pakankamai galimybių įgyti jai reikalingų profesinių žinių ir ji turi ieškoti kitų būdų kaip tai padaryti. Savanorė akcentavo, kad kitų žmonių dėka pavyksta pasiekti tam tikrų tikslų: „Tai, tai reiškias, kad per kitus žmones, per kitus pažįstamus ar per kažką aš atsirandu tiesiog vietose arba, tarkim, netgi per aukštesnę vadovybę, per kažkokius žmones, kurie tiesiog dirba ir žino, kad aš turiu tam tikrą gebėjimą, jie pasiūlo kažkur nuvykti arba apturėti kažkokią patirtį ir tai tampa ta gerąją patirtimi.“⁷⁵ Respondentė pabrėžė, kad įgauti reikiamų patirčių kuopoje yra sudėtinga: „Bet žmonės, kurie yra arčiausiai manęs, deja, bet neišpildo nė kiek mano lūkesčių ir kaip tik padaro didesnės žalos nei naudos, sakykim, taip.“⁷⁶ Taigi, respondentė savo tarnyboje susiduria su demotyvuojančiomis patirtimis, kurios pasitenkinimą tarnyba stipriai sumažina. O prie motyvacijos sumažėjimo prisideda ir tam tikri kuopos žmonės tai patvirtina respondentės atsakymas į klausimą apie tai, kas demotyvuoja tarnybą: „<...> sakykim taip, žmonės, kurie nesupranta tikslo, žmonės, kurie nesupranta įdėto darbo ir laiko, ir pastangų. Ta prasme ne tai, kad nesupranta, bet nemato ir nenori matyti, ir patys bando tiesiog tai ignoruoti. Ir žmonės, kurie turėtų atlikti savo pareigą ir savo funkciją už kurią jie gauna atlyginimą, bet jos nevykdo.“⁷⁷ Galima matyti, kad respondentės numeris 8 pasitenkinimą tarnybą numuša kuopos vadovų trumparegiškumas tam tikrais klausimais, galimybių kariui tobulėti nesuteikimas ir panašiai.

Taip pat svarbu aptarti ir tai, jog respondentė turėjo ir labai gerų patirčių tarnybos metu. Ji atskleidė, kad: „<...> o, iš tikrųjų, tai labai geros patirtys pas mane buvo, sakykim, taip yra labai gerų dalykų, aš išsinešiau dirbdama su skirtingais žmonėmis ir labiausiai, galbūt, tie žmonės, kurie yra tikrai atsidavę savo darbui arba padaro daugiau negu reikia <...>.“ Respondentė sakė, kad jai labiausiai patinka 802-os KASP kuopos žmonių bendruomenė, kurioje yra labai daug skirtingų žmonių ir kurie atneša naujų ir įdomių idėjų į tarnybą. Taip pat ji paminėjo, jog ta bendruomenė ją motyvuoja ir skatina tarnauti: Mane beprotiškai žavi ta bendruomenė ir mane beprotiškai žavi, kad visi tie skirtingi žmonės iš skirtingų šeimų

⁷⁴ Respondentė numeris 8, interviu numeris 8, Vilnius, 2022 balandžio 12d.

⁷⁵ Ten pat.

⁷⁶ Ten pat.

⁷⁷ Ten pat.

ir taip toliau, susiburdami į tą vieną bendruomenę ir gulėdami po ta pačia egle vaizdingai pasakius, ten jie tampa bendruomenės dalis, kuri dirba kryptingai vieno tikslo link. <...> Ir tada gaunasi taip, kad tie visi žmonės su savo skirtingom patirtim, kadangi jie turi tas patirtis, jie yra universalesni ir turi daugiau idėjų, kūrybiškumo <...> ir to viso kito, ką jie gali atsinešti į savo tą darbą.“⁷⁸ Svarbu paminėti, kad pasitenkinimą tarnybą gali lemti ir tarpusavio santykiai su kitais kariais, bet ir su kuopos vadovybe. Pavyzdžiui, respondentė atskleidė, jog jos santykiai su kitais kariais yra geri: „Geri, tikrai, geri. <...> kolegos tikrai padėdavo ir, tikrai, esu atsirinkusi netgi komandą, kuri padėdavo įgyvendinti daugybę tikslų.“⁷⁹ Tačiau kaip anksčiau buvo pastebėta respondentės santykiai su kuopos vadovybe nėra patys geriausi, kadangi ji nesulaukė iš jų tam tikro palaikymo, pagalbos, kai siekė atlikti tam tikras užduotis ar norėjo įgauti papildomų žinių. Karė savanorė atskleidė, kad santykiai su vadais yra: „<...> visada yra subordinacijos lygyje ir visada tu kreipiesi mandagiai, ir visa kita, bet ne visada jautiesi suprastas. Su skyrių vadais santykiai geresni, kartais, dažniausiai, tačiau yra kai kurie, kurie, am, nevertina tavęs kaip specialisto ir, ir jie labiau įsivaizduoja savo kažkokias vizijas <...> priima sprendimus ir taip gaunasi, kad kartais mes neįgyvendinam savo pratybų tikslų ar kažko vien tik tai dėl to, kad kiekvienas iš jų turi kažkokius skirtingus įsivaizdavimus kas turėtų vykti, kaip tai turėtų vykti.“⁸⁰

Įvairios respondentės numeris 8 įgytos patirtys atskleidė ir tam tikrus trūkumus kuopoje, jog tarnyboje kyla sunkumų ne tik dėl ribojančio vadovybės požiūrio į tam tikrus dalykus, bet ir yra matomos kuopos karių specialistų rengimo spragos. Respondentė patikino, kad: „labai dideles spragas matau rengimo prasme, nes tam tikrų sričių specialistai nebuvo ilgus metus rengiami arba jiems iš viso nebuvo kreipiama dėmesio. Būdavo tikrai skirtos kelios valandos iš viso per visus metus tų specialistų rengimui. <...> Tai ir būdavo iš vadų, iš kitų skyrių vadų pusės palaikymas ir, tikrai, mes kurdavom planus ir taip toliau kaip apmokyti žmones, kaip paruošti žmones, kaip padaryti taip, kad žmonėm būtų nuo to daug geriau <...>.“⁸¹ Bet kartais karių noras pagerinti situaciją kuopoje nuėdavo veltui, nes vadovybė stabdydavo tam tikrus karių rengimo gerinimo procesus: „Iš kitų, tų pagrindinių vadų pusės <..> sulaukė kažkokio pasipriešinimo ir ar labai trumparegystės įvairiais klausimais, ir pradeda kvestionuoti tarptautinius standartus, pradeda kvestionuoti KASP'o, apskritai krašto apsaugos savanorių pajėgų strategijas ir visokius tokius dalykus, nes jie įsivaizduoja tai šiek tiek kitaip.“⁸² Taigi, galima pastebėti, kad ribotas vadų požiūris į naujoves nesuteikia kariams galimybių įgyvendinti užsibrėžtų tikslų ir

⁷⁸ Respondentė numeris 8, interviu numeris 8, Vilnius, 2022 balandžio 12d.

⁷⁹ Ten pat.

⁸⁰ Ten pat.

⁸¹ Respondentė numeris 8, interviu numeris 8, Vilnius, 2022 balandžio 12d.

⁸² Ten pat.

nesuteikia sąlygų užtikrinti kokybiško karinio rengimo, o viso tai sukelia nusivylimo jausmą ir demotyvuoja tarnybą. Todėl respondentė pastebėjo, jog kuopoje trūksta platesnį akiratį turinčių žmonių: „Ir tai tiesiog požiūris, atviresni žmonės, protingesni žmonės ir, ir labiau priimantys informaciją, kurią naudotų ir dirbtų kryptingai tikslo link, o ne pagal kažkieno sukurtas vizijas <...>.“⁸³

4.2.3. Tolesnė karjera:

Trumpai tariant, modernių motyvų turinčios respondentės numeris 8 tolesni planai yra pasilikti KASP. Kaip prieš tai buvo minėta, kad respondentę motyvuoja pasilikti kuopos žmonių bendruomenė ir žmonės, kurie yra visi be galo skirtingi ir kurie atneša į kuopą tam tikrų naujovių, kurios padaro tam tikrų pakeitimų į gerąją pusę. Paklausus ar planuoja tęsti tarnybą ji atsakė: „Tarnybą planuoju tęsti. Savanorių pajėgos vis tiek man yra prie širdies ir taip toliau, tačiau norėčiau sieti savo gyvenimą su profesine karo tarnyba ir, ir, ir tiesiog, kad nebeliktų to tarpo, kad trukdo tarnybai civilinis gyvenimas (susijuokia) taip sakant.“⁸⁴ Galima pastebėti, kad respondentė į tarnybą atėjo vedina modernių motyvų, bet taip pat ir lieka dėl tam tikrų profesinių sumetimų, kadangi ateityje nusimato planų eiti į profesinę karo tarnybą, todėl respondentės motyvaciją tarnauti lemia tik vienas konkretus motyvas.

4.3. Postmodernūs motyvai:

Pagal Battistelli teoriją postmodernių motyvų turintys kariai yra tokie, kurie atsižvelgia į nuotykius, asmeninę patirtį, savirealizaciją.⁸⁵ Nagrinėjant interviu buvo atkreipiamas dėmesys į raktinius žodžius, kurie atspindėtų postmodernius motyvus tai buvo nuotykių, nauja asmeninė patirtis, saviraiška, įdomi veikla, pabėgimas nuo kasdienybės, svajonė. Taigi išanalizavus interviu duomenis paaiškėjo, jog savirealizacijos ir prasmingos asmeninės veiklos motyvas pasireiškė netgi dvylikoje iš jų, lygiai tiek pat kartų, kiek pasireiškė ir paleomodernūs motyvai. Tačiau tik šešiuose interviu iš penkiolikos šis motyvas pasireiškė kaip dominuojantis renkantis tarnybą KASP. Pavyzdžiui, respondentas numeris 4 sakė kad rinktis tarnybą paskatino noras aktyviai leisti laiką: „<...> Aktyvaus laisvalaikio stoka, tikriausiai. <...> gal norėjau išbandyti save, bet tikrai ne dėl to, kad ten labai esu tas, šitas už valstybę ir panašiai, tikrai ne dėl to.“⁸⁶ Keli respondentai atskleidė, jog tarnybą pasirinkti paskatino domėjimasis karyba, karo istorija. Pavyzdžiui, vienas jų respondentas numeris 12 teigė, kad: „Nu aš vis taip šiaip nuo paauglystės domėjausi karo istorija ir, ir po to nusprendžiau išbandyti realiai žinai. Nu iš dalies kažkokių nuotykių dar <...>.“⁸⁷ Įdomu ir tai, kad respondentą numeris 3 tarnybą KASP paskatino rinktis galimybė suderinti

⁸³ Respondentė numeris 8, interviu numeris 8, Vilnius, 2022 balandžio 12d.

⁸⁴ Ten pat.

⁸⁵ Fabrizio Battistelli, „Peacekeeping and the Postmodern Soldier.“ *Armed Forces and Society*, 23(3), 1997.

⁸⁶ Respondentas numeris 4, interviu numeris 4, Vilnius, 2022 balandžio 5d.

⁸⁷ Respondentas numeris 12, interviu numeris 12, Vilnius 2022 balandžio 13d.

karybą su mokslais: „<...> paskatino, galbūt, ta galimybė tiesiog suderinti du visai mėgstamus dalykus mano gyvenime, tai yra kariuomenė ir universitetas, kad nu abu dalykus iš esmės galiu tuo pačiu metu daryti <...> nei vienas, nei kitas dalykas per daug nenukenčia dėl to.“⁸⁸ Taip pat respondentė numeris 6 rinkosi tarnybą dėl potraukio: „<...> paskatino, ko gero, būtent, ta vidinė motyvacija, kadangi nuo mažų dienų labai domėjausi, nuo mažų dienų jaučiau kažkokį potraukį.“⁸⁹

Svarbu akcentuoti, jog tarp šių šešių respondentų, buvo ir tokių, kurie turėjo ir šalutinių motyvų, kurie prisidėjo renkantis tarnybą KASP. Nors karių pasirinkimą ir nulėmė postmodernūs motyvai, tačiau motyvacijos eiti į tarnybą atnešė ir paleomodernūs (patriotiniai) motyvai. Pavyzdžiui, respondentas numeris 10 teigė, jog motyvą ateiti į tarnybą suteikė domėjimasis karyba, bet ir noras išmokti ginti: „<...> daug kas buvo įdomu ir įdomu išmokti naudotis ginklu, išmokti gintis, ginti savo šeimą <...> Nu vėlgi tėvynės gynybos. <...> Vis vien vienuolika metų KASP'e šiaip sau nepraeina.“⁹⁰ Taip pat respondentas numeris 13 pabrėžė, jog atėjo į tarnybą KASP, nes domėjosi kariuomene: „<...> iš tiesų, nes aš jaučiu potraukį tam. Ta prasme, tai yra karyba mane visą laiką traukė, karo istoriją studijuodamas aš domėjausi karyba technologine ir panašiai. <...> turėjau tokią seną trauką kariuomenei.“⁹¹ Tačiau pokalbio eigoje jis atskleidė, jog seniai atkreipė dėmesį į tai, kas parašyta konstitucijoje: „<...> Lietuvos konstitucijoje yra parašytas straipsnis, kad kiekvienas ir privalo, ir aš sutikau su šita konstitucijos nuostata viduje ta prasme, kad tuo atveju <...> jeigu būtų tokia grėsmė, kad ginčiau ir pagalvojau, kad jau jeigu reikės tą darbą dirbt tai gal nieko būtų pramokt.“⁹² Taigi, galima matyti, kad respondentų motyvas ateiti į kariuomenę buvo dėl tam tikros traukos, buvo įdomu, domėjosi karyba, tačiau įtakos pasirinkimui padarė ir patriotinės paskatos.

4.3.1. Lūkesčiai:

Išnagrinėjus interviu pastebėta, jog visų šešių respondentų, kuriuos labiausiai motyvavo tarnybą KASP pasirinkti postmodernūs motyvai, lūkesčiai pasiteisino. Tarkime, respondentas numeris 12 atskleidė, kad: „<...> ta prasme išsipildė tie lūkesčiai. Ta prasme, kad tikėjausi pratybų kažkokių, įgūdžių su ginklais įgyti, am, chebrą gal fainą sutikti tai kaip ir viskas, viskas išsipildė, sakyčiau.“⁹³ Buvo ir respondentė numeris 8, kuri pernelyg didelių lūkesčių ateidama į tarnybą neturėjo, nes nenorėjo nusistatyti tam tikrų ribų, ir tik norėjo galvoti kaip bus taip bus. Todėl ji liko patenkinta ir lūkesčiai pasiteisino: „Taip, aš sakyčiau, pasiteisino, nes kaip ir minėjau, tų didelių lūkesčių neturėjau, bet, ko

⁸⁸ Respondentas numeris 3, interviu numeris 3, Vilnius, 2022 kovo 23d.

⁸⁹ Respondentas numeris 6, interviu numeris 6, Vilnius, 2022 balandžio 8d.

⁹⁰ Respondentas numeris 10, interviu numeris 10, Vilnius, 2022 balandžio 13d.

⁹¹ Respondentas numeris 13, interviu numeris 13, Vilnius, 2022 balandžio 15d.

⁹² Ten pat.

⁹³ Respondentas numeris 12, interviu numeris 12, Vilnius, 2022 balandžio 13d.

gero, pasirašant tokiam dalykui, priimant priesaiką, pagrindinis lūkestis, ko gero, visuomet ir būna, kad tau turi tikti ir patikti. <...> Tai vat šitas lūkestis man pagrinde ir pasiteisino.“⁹⁴ Taip pat įdomu pastebėti, kad išnagrinėjus postmodernių motyvų turinčių karių interviu paaiškėjo, kad buvo keletas jų, kurie prieš eidami į KASP turėjo klaidingų įsitikinimų apie pačią tarnybą ten. Buvo pastebėta, kad vienas karių savanoriškai tarnavo NPPKT, o kitas atliko tarnybą PKT, kur ir buvo suformuota gana stereotipiška nuomonė KASP atžvilgiu. Pavyzdžiui, respondentas numeris 3 pasakojo, kad anksčiau NPPKT iš PKT karių buvo skiepijama nuomonė, jog: „<...> savanorių pajėgos yra na, nieko ten gero nėra, ten viskas yra pasenę, ginklai kažkokie prieš trisdešimt, keturiasdešimt metų <...> bet vis dar naudojami. Iš aprūpinimo pusės irgi viskas yra antros rūšies, tai reiškia jau naudoti, sudrožti <...>. Tai vat toks ganėtinai neigiamas įspūdis buvo sudarytas.“⁹⁵ Respondentas atėjęs į tarnybą KASP nuomonę smarkiai pakeitė, kai suprato, jog yra žymiai geriau negu buvo įsitikinęs: „<...> vienas dalykas tas, kad aprūpinimas, tikrai čia yra kur kas geresnis negu tikėjaisi. <...> viską gavau absoliučiai naujo iš rūbų ir ekipuotės pusės, absoliučiai viskas naujo buvo, dar su lapeliais ir su etiketėm, įdėta į celofaninius maišelius ir panašiai, tai čia tas mitas ir <...> pletkai greitai buvo ir nu pamirštas ir nugesintas.“⁹⁶ Taip pat kitas respondentas numeris 13, kuris tarnavo PKT teigė, kad eidamas į savanorius turėjo tam tikrų neigiamų įsitikinimų, jog ten viskas bus šiaip sau: „<...> po trijų metų patirties tai turėjau įsitikinimus, kad tenai, šiaip žiūrėjau labiau, kad bus tokie labiau civiliokai ir prastesnio tiesiog fizinio pasirengimo, ir žemesnės, galbūt, motyvacijos, nes aš buvau PKT karys ir jie iš aukšto žiūrėdavo į savanorius. O aš mačiau, kad, iš tiesų, motyvacija ir kompetencija, iš tiesų, yra ženkliai aukštesnė negu kai kurių profesionalų, kurie tiesiog, kuriems tai yra darbas. Pas mus yra daug žmonių, kuriems tai pašaukimas.“⁹⁷ Taigi galima pastebėti, jog kituose kariuomenės daliniuose sudaryta stereotipiška, neigiama nuomonė apie krašto apsaugos savanorių pajėgas yra tik nepagrįsti įsitikinimai, kurie susipažinus su realia situacija yra greitai paneigiami.

4.3.2. Savanorystės patirtis:

Įvairios tarnybos patirtys daro svarbią įtaką tam, kokios bus tolesnės karių motyvacijos tęsti tarnybą ir pasilikti kariuomenėje. Todėl svarbu atkreipti dėmesį tiek į teigiamas, tiek į neigiamas karių savanorių patirtis. Taigi apžvelgus šešių postmodernių motyvų tarnauti turinčių karių patirtis paaiškėjo, jog visos patirtys buvo gana geros, nebuvo didelių nuopolių. Kariai buvo patenkinti, jog tarnyboje KASP išmoksta daug naujų dalykų, gali nustatyti savo pajėgumo ribas ir daug kitų. Tarkime, respondentas numeris 10 teigė, jog tarnyboje išmoksta labai daug naujo: „Tarnyboje išmoksti labai daug naujų dalykų

⁹⁴ Respondentas numeris 6, interviu numeris 6, Vilnius, 2022 balandžio 8d.

⁹⁵ Respondentas numeris 3, interviu numeris 3, Vilnius, 2022 kovo 23d.

⁹⁶ Ten pat.

⁹⁷ Respondentas numeris 13, interviu numeris 13, Vilnius 2022 balandžio 15d.

ypač dabar, kai yra visokiausi kursai. Anksčiau jeigu mes tarnavom, pas mus buvo mokymai miške tai dabar karius savanorius moko nu belekokių dalykų. Kai, pavyzdžiui, atsirado ŽNOS skyrius – nekinetinių operacijų specialistai. Kai, pavyzdžiui, dabar buvo rezistencijos kursas tai gan, gan įdomių dalykų, tikrai, moko dabar.“⁹⁸ Įvairios naujos asmeninės patirtys, įdomios veiklos savanorystę KASP pagyvina, įneša naujumo, kariai labai vertina tai, jog žinias gali pritaikyti ir realiame gyvenime. Tas pats respondentas teigia, kad įgytos žinios pratybų ir mokymų metu pasitarnauja ir už tarnybos ribų: „Nu, pavyzdžiui, tarnaudamas dabar tame pačiame ŽNOS skyriuje pradėdi truputį kritiškiau vertinti naujienas, kurias skaitom kiekvieną dieną. Supranti, kas tai yra dezinformacija, pavyzdžiui, visiškai kitaip žiūri į daugelį dalykų apie ką anksčiau net nepagalvodavai. Anksčiau perskaitydavai, pavyzdžiui, žinias tenai <...> ir tu šventai tiki. Dabar tas dalykas truputį labai pasikeitė.“⁹⁹ Kitas respondentas numeris 13 pasakojo, kad yra patenkintas savo patirtimi KASP, nes praėjo nemažai įvairių kursų bei turėjo tikslų, kuriuos kuopos vadovybė padėjo įgyvendinti: „Tai baigiau nemažai kursų. Ateidamas jau tenai turėjau norą tapti, išeiti į vadovaujama grandį, tapti skyriaus vadu, tą išsaciau gana anksti ir man davė tą šansą. Baigiau skyriaus vado kursą, gavau vyr. šaulio pareigas, o vėliau gavau ir skyriaus vado pareigas tai gerai jeigu tu <...> išsikėlei sau tikslą, iškomunikavai ir vis dėl to čia nėra asmeninis tikslas, tau turi institucija duoti, ir man davė tai negaliu skųstis.“¹⁰⁰ Vienas karys turėjo įvairių patirčių, neigiamų ir teigiamų. Tačiau neigiamos patirtys anot jo iškilo dėl asmeninių dalykų, blogų dienų ir panašiai. Taigi, respondentas numeris 3 atskleidė, kad buvo visko, bet viskas praeina: „blogos patirtys labiau gal buvo tokios nu asmeninės ar ne, kad nu ar tai man kažkas nepasisekė arba aš tiesiog per mažai turėjau na įgūdžių ir kompetencijų tam tikrose srityse, kad tas dalykas pasisektų. <...> buvo, sakau, tokių momentų, bet jie praeina greitai. (Atsiduso), galų gale užtenka tiesiog su skyriaus vadu kokiu pašnekėti. Pakalbam ir truputį išblaško ten tas tokias negatyvias mintis, kad nu vis dėl to nesi toks blogas kaip tu save gal paišai <...>.“¹⁰¹ Galima matyti, kad skyriaus vado rūpestis, gražus žodis gali padėti karį motyvuoti ir palaikyti, kai užklumpa sunkumai.

Taip pat svarbu aptarti ir tai, kas tarnybos metu labiausiai patinka postmodernių motyvų turintiems kariams ir kas juos motyvuoja tarnauti. Išanalizavus interviu buvo pastebėta, kad daugumai karių labai patinka jų kuopos bendruomenė, darbas komandoje ir panašiai. Respondentė numeris 6 teigė, kad jai labiausiai patinka kuopos žmonės: „<...> man labai patinka kolaboracija su kitais žmonėm. Man be galo patinka, kad, būtent, krašto apsaugos savanorių pajėgose susirenka žmonės su visiškai skirtingais

⁹⁸ Respondentas numeris 10, interviu numeris 10, Vilnius, 2022 balandžio 13d.

⁹⁹ Ten pat.

¹⁰⁰ Respondentas numeris 13, interviu numeris 13, Vilnius, 2022 balandžio 15d.

¹⁰¹ Respondentas numeris 3, interviu numeris 3, Vilnius, 2022 kovo 23d.

backgrounds, <...> bet ir patirtim ir savo <...> profesijom netgi skirtingom. <...> tai tas labai irgi motyvuoja, nes tokie skirtingi ne tipiniai žmonės, kurių tu galbūt nesutiktum vienoj erdvėj, jie susitinka ir dirba vardan bendro tikslo.¹⁰² Kitas respondentas numeris 3 atskleidė, jog jam labiausiai patinka tai, jog kolektyvas tai yra kompanija draugų: „<...> kad tavo tiesioginis vadas ir tavo visas, tavo skyrius iš esmės yra viena didelė chebra draugų su kuriais tu per pratybas ta prasme atidirbi, atbūni ir tada, galbūt, net ir ne pratybų laiku susitinki pabūti. Tai nu tiesiog labai fainas, bent jau mano situacijoj, žmonių kolektyvas supuolė, kad nu (trumpa pauzė), smagu tiesiog būti su tokiais žmonėm ir, ir viskas, ir norisi su jais kitus iššūkius visus bandyti įveikti.“¹⁰³ Taip pat svarbu pridurti, jog gerai jaustis kuopoje, skyriuje yra labai svarbu ir kai sukuriama labai draugiška atmosfera yra sustiprinami ryšiai tarp karių, jie tampa tarsi viena didelė šeima. Pavyzdžiui, respondentas numeris 13 atskleidė, jog skyriaus sudėtyje visi vienas kitą vadina vardais, netgi skyriaus vadą: Mes viens kitą vadinam vardais, pati žinai. Ir tiek jūs mus. Ta prasme Karolis tau yra Karolis. <...> ne tik man yra Karolis, jis visiems skyriaus kariam yra <...>.¹⁰⁴ Respondentas taip pat pridūrė, jog santykis tarp vado ir karių yra kuriamas ne per baimeį ar atotrūkį, o per draugystę: „Ta prasme mes stengiamės ir jie stengiasi ir <...> toks yra draugiškas, yra mažos, susidirbusios komandos santykis.“¹⁰⁵ Taigi, šie respondentai patvirtino tai, jog geras santykis su kolegomis ir galimybė jaustis lyg draugų kompanijoje, nejausti baimės būnant tarnyboje, iš tiesų, motyvuoja tarnauti ir siekti bendrų iššūkių drauge. Taip pat visi postmodernių motyvų turintys kariai teigė, jog jų santykiai su kuopos vadovybe yra geri ir konfliktų nėra iškilę.

Karių savanorių patirtis bėgant laikui leidžia jiems įvertinti trūkumus kuopoje arba kas sukelia demotyvuojančias mintis. Išanalizavus postmodernių motyvų turinčių karių atsakymus pastebėta, jog kariam demotyvuojančias mintis sukelia naujovių nebuvimas, prastai suorganizuotos pratybos ir panašiai. Pavyzdžiui, respondentas numeris 4 teigė, jog motyvaciją numuša: „<...> kai metai iš metų kartoja vis tas pats. Neorganizuotumas, kuris kartais būna, (trumpa pauzė), kažkokių tai priemonių trūkumas, kuris praktiškai visą laik būna žinai.“¹⁰⁶ Kitas respondentas irgi neslėpė apmaudo apie besikartojančias pratybas: „Nepatinka, kad pratybos nuo du tūkstantųjų metų iki šiol, šių metų, ką mes tada mokėmės mes mokomės ir dabar. Kažkokių naujovių atsiranda, be abejo, kaip mūšiai mieste ir taip toliau, motorizacija, dar kažkas tai, bet principas pasiliko absoliučiai tas pats.“¹⁰⁷ Toliau svarbu paminėti,

¹⁰² Respondentas numeris 6, interviu numeris 6, Vilnius, 2022 balandžio 8d.

¹⁰³ Respondentas numeris 3, interviu numeris 3, Vilnius, 2022 kovo 23d.

¹⁰⁴ Respondentas numeris 13, interviu numeris 13, Vilnius, 2022 balandžio 15d.

¹⁰⁵ Ten pat.

¹⁰⁶ Respondentas numeris 4, interviu numeris 4, Vilnius, 2022 balandžio 5d.

¹⁰⁷ Respondentas numeris 10, interviu numeris 10, Vilnius, 2022 balandžio 13d.

jog kariai savanoriai pastebėjo, kad 802-oje kuopoje yra sklandaus pratybų organizavimo trūkumų. Pavyzdžiui, pratybų laiko nekokybiškas paskirstymas. Respondentė numeris 6 teigė, jog: „Pagrindinis dalykas, kuris demotyvuoja tai <...> yra ne visuomet pilnai išnaudojamas laikas. <...> Tai po savaitės darbų atvykus savaitgalį į pratybas, iš tikro, norisi kuo produktyviau tą laiką išnaudoti. Ir ne visuomet tai gaunasi. <...> ne visada pilnai išnaudojamas laikas, man asmeniškai, ko gero, ir būtų tas didžiausias vat kirtis per tą motyvaciją.“¹⁰⁸ Taip pat respondentas numeris 10 patikino, kad pratybų organizavime yra: „<...> labai blogas laiko paskirstymas per pratybas, <...>. Jo, laukimas, laikai keičiasi belekaip ir taip toliau.“¹⁰⁹ Dalyvaujamojo stebėjimo metu, visą tarnybos laikotarpį buvo matoma, jog, iš tikrųjų, pratybų laiko planavimas kuopoje būdavo nesuprantamas. Pratybų pradžioje ir pabaigoje kariams savanoriams tekdavo ilgai laukti tam tikrų įsakymų arba kol išduos ginklus. Galima buvo matyti, jog karius ilgas laukimas, iš tiesų, vargindavo ir atitinkamai numušdavo motyvaciją netgi vargindavo. Todėl būtų svarbu atkreipti kuopos vadų dėmesį į tai, kaip svarbu tinkamai suplanuoti ir paskirstyti pratybų laiką. Taip pat respondentas numeris 3 pastebėjo, jog svarbus ne tik pratybų laiko, bet ir pratybų kokybės organizavimas. Anot respondento numeris 3 tarnybą neigiamai veikia blogos pratybos: „<...> tai kaip sakiau 50 procentų pratybų yra akimis geros, 50 procentų yra blogos. Tai sakyčiau, kad blogos pratybos numuša tikrai motyvaciją, tipo kai nieko neveiki per jas. Arba jos labai nelogiškai suplanuotos, kad ten nežinau, vieną valandą veiki kažką vienoj pusėj tipo miško, o tada turi per valandą laiko atsidurti ten už dvidešimt kilų kitoj pusėj miško ir žodžiu nu (nusikeikia) maždaug kaip mes čia spėsime, ką ir kaip čia. Nu sakau, nelogiškai tiesiog sudėliota viskas.“¹¹⁰

4.3.3. Tolesnė karjera:

Visi šeši postmodernių motyvų turintys kariai planuoja likti tarnyboje ir toliau. Visi šeši respondentai tarnyboje lieka dėl tų pačių motyvų, dėl kurių ir atėjo, tačiau keletą respondentų pasilikti tarnyboje dar skatina ir dabartiniai Ukrainos įvykiai. Taigi, pavyzdžiui, respondentas numeris 10 teigė, kad tarnyboje motyvuoja pasilikti galimybė atrūkti nuo realybės: „Iš tiesų, tai viena iš priežasčių, kai nuvažiuoji į tas pačias pratybas, į miškus, tu palieki visus rūpesčius, namų rūpesčius, darbo, verslo rūpesčius kažkur tai kitur. Nuvažiuoji, už tą patį tu mokaisi kažką tai ir atsipalaiduoji, pabėgi nuo kasdieninės rutinos.“¹¹¹ Taip pat šis respondentas ketina likti KASP ir dėl patriotinių sumetimų, kaip minėjo ir pradžioje, todėl motyvas tęsti tarnybą nėra kiek nepasikeitė. Keli kiti respondentai teigia, kad pasilikti kariuomenėje jie ketina ir dėl bendruomenės. Pavyzdžiui, respondentas numeris 13 teigė, kad ji

¹⁰⁸ Respondentas numeris 6, interviu numeris 6, Vilnius, 2022 balandžio 8d.

¹⁰⁹ Respondentas numeris 10, interviu numeris 10, Vilnius, 2022 balandžio 13d.

¹¹⁰ Respondentas numeris 13, interviu numeris 13, Vilnius, 2022 balandžio 15d.

¹¹¹ Respondentas numeris 10, interviu numeris 10, Vilnius, 2022 balandžio 13d.

motyvuoja pasilikti tarnyboje ne tik noras tobulėti ir išmokti kažko naujo: „Tai, iš tiesų, dar vienas dalykas, po tam tikro laiko, jau po penkių metų atsiradę yra stiprūs ryšiai su, su tais žmonėm su kuriais tu tarnauji. Tai visgi esam, mūsų bent jau pirmas UVG turi tokį šeimynėlės vibe’ą, kur iš jo išeiti jau yra, nesinori palikti tų žmonių.“¹¹² Ir respondentas numeris 12 teigia, kad: „<...> nu gera, prisirišęs prie kuopos, tobulėjimas yra kažkoks tai, naujos pratybos, galbūt, nauji iššūkiai tai dėl to norėčiau tęsti.“¹¹³ Taigi, galima matyti, kad ryšys su kitais kariais motyvuoja tęsti tarnybą, gaila palikti ir išsiskirti su bičiuliais, nes yra sukurtas glaudus ryšys su jais.

Taip pat trys respondentai užsiminė, jog juos motyvuoja tarnauti ir pasilikti KASP dabartinės geopolitinės priežastys – karas Ukrainoje. Tarkime, respondentas numeris 3 tvirtino, jog jį skatina tarnauti ne tik asmeniniai norai, bet ir šių dienų įvykiai: „<...> nu šiomis dienomis manau, kad aktualu tai, kas vyksta Ukrainoje, manau, kad visiems Lietuvos kariams kerta arba meta akmenį ir į mūsų daržą šiek tiek, kad nu jau netoli viskas vyksta ir mes jau turim ypač pasitempti savo tarnyboje, tai nu dar <...> toksai noras dirbti, kad atlaikytume priešą taip pat gerai kaip ir Ukraina.“¹¹⁴ Tokią pat nuomonę apie tolesnę tarnybą KASP išreiškė ir respondentas numeris 13: „Taip, planuoju tęsti, nes niekur nedingo nei geopolitinės priežastys, <...>. Ir tikiuosi, kad Lietuvoje bus daugiau tokių žmonių, kurie jungsis. Reikia, reikia visiems tai va.“¹¹⁵ Taip pat savo nuomonę išsakė ir respondentas numeris 10: „<...> kodėl norėčiau tęsti, tai mes dabar matome situaciją Ukrainoje kas darosi. Čia yra natūralu, kad žmogus jis tarnauja kariuomenėj ir toliau ten tęsia tarnauti.“¹¹⁶ Taigi, galima pastebėti, jog geopolitinė situacija gali skatinti karių savanorių motyvaciją tęsti tarnybą ir rūpintis tėvynės saugumu.

¹¹² Respondentas numeris 13, interviu numeris 13, Vilnius, 2022 balandžio 15d.

¹¹³ Respondentas numeris 12, interviu numeris 12, Vilnius, 2022 balandžio 13d.

¹¹⁴ Respondentas numeris 3, interviu numeris 3, Vilnius, 2022 kovo 23d.

¹¹⁵ Respondentas numeris 13, interviu numeris 13, Vilnius, 2022 balandžio 15d.

¹¹⁶ Respondentas numeris 10, interviu numeris 10, Vilnius, 2022 balandžio 13d.

Išvados:

Šiuo darbu buvo siekiama išanalizuoti krašto apsaugos savanorių pajėgų karių motyvaciją lemiančius veiksnius. Tokį tyrimą atlikti skatino viena vertus, geopolitinės priežastys, nes karių motyvacija labai aktuali šiomis dienomis, kai konfliktų pasaulyje nemažėja ir kita vertus, analizuojant literatūrą apie karių motyvaciją pastebėta, jog Lietuvoje labai trūksta tyrimų šia tema.

Taigi, tyrimui atlikti pasirinkta remtis kokybine 802-os KASP rinktinės kuopos karių motyvacijos studija. Buvo atliekami pusiau struktūruoti interviu (apklausta 15 karių savanorių) bei dalyvaujamasis stebėjimas. Rezultatams analizuoti buvo pasitelkiama Fabrizioo Battistelli motyvacijos tipologija, kuri leido interviu duomenis priskirti atitinkamam kario motyvacijos tipui ir ieškoti priežasčių, kas skatina 802-os kuopos karius savanorius tarnauti ir pasilikti kariuomenėje. Analizuojant rezultatus pastebėta, jog iš visų penkiolikos interviu paleomodernūs motyvai (nusakantys patriotiškumą) pasireiškė dvylikoje iš jų. Tačiau tik aštuoniems respondentams šis motyvas buvo lemiantis pasirinkimą ateiti ir tarnauti KASP. Nustatinėjant modernių motyvų tipą (nusakantį profesinio pasirengimo ir atlyginimo svarbą) interviu duomenyse pastebėta, kad šis motyvacijos tipas pasireiškė mažiausiai. Tik trys iš penkiolikos interviu turėjo šiuos karjeros ir atlyginimo motyvus. Bet tik viename interviu iš visų, šis tipas pasireiškė kaip lemiantis motyvaciją tarnauti KASP. Galiausiai pastebėta, kad postmodernus motyvacijos tipas, kuris atskleidžia savirealizacijos ir prasmingos asmeninės veiklos motyvus, pasireiškė dvylikoje interviu iš penkiolikos, lygiai tiek pat kartų buvo pasireiškę ir paleomodernūs motyvai. Tačiau, tik šešiams respondentams iš penkiolikos postmodernus motyvas pasireiškė kaip labiausiai dominuojantis renkantis tarnybą KASP. Taigi, galima teigti, jog 802-oje nėra vieno vyraujančio kario motyvacijos tipo, tačiau vyrauja įvairūs. Aišku, daugiausiai pasireiškė paleomodernūs motyvai ir postmodernūs, o modernūs beveik neturėjo lemiančios reikšmės tarp 802-os kuopos karių jiems ateiti tarnauti į KASP. Šio tyrimo išvados yra reprezentatyvios, kadangi tyrime buvo užtikrinta respondentų įvairovė, buvo apklausiami skirtingos lyties ir amžiaus žmonės. Nors interviu skaičius ir nebuvo didelis, tačiau buvo įsigilinta tik į vienos 802-os kuopos karių motyvaciją, jų patirtis ir panašiai, todėl tyrimas yra tikslus ir unikalus. Šio tyrimo išvadas reikėtų vertinti atsargiai, kadangi jos nenusako visų Lietuvoje esančių KASP kuopų karių motyvacijos tarnauti motyvų.

Atlikus literatūros analizę pastebėta, kad Lietuvoje yra atliktas vos vienas tyrimas karių savanorių motyvacijai analizuoti. Tai buvo 2014 metų tyrimas apie karių savanorių požiūrį į tarnybą, kuris taip pat naudojo Fabrizioo Battistelli motyvacijos tipologiją. Šis tyrimas buvo atliktas prieš beveik dešimt metų ir nustatė, jog Lietuvoje nėra vieno vyraujančio karių tarnybos motyvaciją nusakančio tipo, yra įvairūs. Kadangi tyrimas atliktas seniai, buvo bandoma bakalauro darbe pasižiūrėti ar Battistelli motyvacijos

skirstymas visa dar galioja Lietuvos atveju, norint analizuoti karių savanorių motyvaciją, bet tuo pačiu įvertinti ar nėra naujų motyvacijos tipų, neatitinkančių tos tipologijos. Taigi bakalauro darbo tyrimo rezultatai rodo, jog visi interviu 802-oje KASP kuopoje patilpo po Fabrizio Battistelli išskirtais motyvacijos tipais. Naujų motyvacijos skirstymo variantų šiuo darbu neatrasta. Kaip prieš tai buvo minėta, nustatyta, jog 802-oje kuopoje nebuvo vieno vyraujančio karių motyvo tarnauti kariuomenėje, o buvo įvairūs. Tačiau tik paleomodernus ir postmodernus motyvacijos tipas pasireiškė labiausiai, o modernus (atlygis, profesinis pasirengimas) pasireiškė vos kelis kartus. 2014 metų tyrime minėta, kad taip pat vyravo įvairūs motyvacijos tipai. O išvadose buvo atskleista, kad kariams svarbi ne tik pilietinė pozicija, pabėgimas nuo kasdienybės ir saviraiška, bet nemažiau svarbus ir finansinis saugumas. Tai šiuo tyrimu pastebėta, jog 802-oje kuopos kariams finansai nebuvo svarbus motyvas tarnauti kariuomenėje. Taigi, abiejuose tyrimuose buvo nustatyti įvairūs motyvacijos tipai, nors ir modernaus motyvo apie vienos kuopos motyvaciją buvo mažiau, tačiau galima matyti, jog prieš dešimt metų atlikto tyrimo išvados sutampa su tyrimo apie vienos kuopos motyvaciją išvadamis. Galima sakyti, jog Battistelli modelis po tiek metų vis dar galioja ir yra tinkamas nagrinėjant karių motyvaciją Lietuvos atveju.

Matomai Battistelli motyvacijos tipologija tinka karių motyvacijos atvejams nagrinėti Lietuvoje. Šiuo tyrimu naujų motyvacijos tipų neatrasta, todėl įdomu būtų atlikti išsamesnius tyrimus apie karių motyvaciją Lietuvoje, kurie apklaustų žymiai daugiau karių ir iš įvairių skirtingų KASP kuopų. Tokiu būdu taikant Battistelli tipologiją, galbūt būtų galima atrasti kitokių naujų motyvacijos tipų. Taip pat svarbus argumentas, kodėl svarbu analizuoti karių motyvaciją yra tai, nes galima geriau sužinoti, pavyzdžiui, kokioms užduotims jie yra tinkami ir tai galima būtų panaudoti ir atrankos į tarnybą procesuose.

1 priedas: Interviu klausimynas

1. Kiek laiko jau tarnaujate krašto apsaugos savanorių pajėgose?
2. Koks jūsų amžius?
3. Kas paskatino jus rinktis tarnybą KASP?
4. Kokius lūkesčius, įsitikinimus turėjote ateidami į tarnybą KASP?
5. Kaip jums sekėsi tarnyboje? Kaip bendrai vertinate savo patirtį tarnyboje?
6. Ar tarnyba KASP iki šiol jums pasiteisino/pateisino lūkesčius?
7. Kas jums suteikia motyvacijos tarnauti ir pasilikti kariuomenėje?
8. Kas jums labiausiai patinka tarnyboje?
9. Ar bendrai esate patenkintas(a) tarnyba KASP?
10. Kokie jūsų tarpusavio santykiai su kolegomis?
11. Kokie jūsų tarpusavio santykiai su skyriaus vadais, kuopos vadovybe?
12. Kokie dalykai neigiamai veikia (demotyvuoja) tarnybą?
13. Ar tarnybos metu jums buvo kilusi mintis baigti tarnybą? Kokios buvo to priežastys?
14. Kokie jūsų tolimesni tarnybos planai? Ar planuojate tęsti tarnybą ir kodėl?
15. Kaip manote, ko trūksta jūsų kuopoje, ką norėtumėte pakeisti?
16. Gal turite pasiūlymų KASP tobulėjimui?

Literatūros sąrašas:

1. Alpass Fiona, Nigel Long, Carol Macdonald, Kerry Chamberlain „The Moskos Institution-occupation model: Effectss on Individual Work Related Perceptions and Experiences in the Military.“ *Journal of Political and Military Sociology*, 27(1), 1999, 67-68.
2. Baltutyte Greta, „Nuolatinės privalomosios pradinės karo tarnybos karių tarnybos motyvacija: subjektyvus dalyvių vertinimas.“ *Tiltai*, 1, 2019, 48–66.
3. Battistelli Fabrizio, „Peacekeeping and the Postmodern Soldier.“ *Armed Forces and Society*, 23(3), 1997, 467-484.
4. Griffith James, Eyal Ben-Ari, „Reserve Military Service: A Social Constructionist Perspective.“ *Armed Forces and Society*, 47(4), 2020, 635-637.
5. Hedlund Erik, „What Motivates Swedish Soldiers to Participate in Peacekeeping Missions: Research Note.“ *Armed Forces and Society*, 37(1), 2011, 180-190.
6. Krebs R. Roland, Robert Ralston, „Patriotism or Paychecks: Who Believes What About Why Soldiers Serve.“ *Armed Forces and Society*, 48(1), 2020, 25.
7. Österberg Johan, Joel Nilsson, Nina Hellum, „The motivation to serve in the military among Swedish and Norwegian soldiers. A comparative study.“ *Journal of Defense Resources Management*, 11(1), 2020, 30-42.
8. Pašvenskas Dainius, „KASP- kovingos, prisitaikančios ir greitai besimokančios.“ *Savanas*, 1, 2019.
9. Pocienė Aušra „Lietuvos jaunuolių pritraukimo į nuolatinę privalomąją pradinę karo tarnybą galimybės.“ Lietuvos metinė strateginė apžvalga. Vilnius: Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, 2018, 367-391.
10. Tomforde Maren, „Motivation and self-image among German peacekeepers.“ *International Peacekeeping*, 12(4), 2005, 576-585.
11. Vileikienė Eglė, Aušra Pocienė, Jolanta Aleknavičienė „Karių savanorių požiūrio į tarnybą Lietuvos kariuomenėje analizė.“ Lietuvos metinė strateginė apžvalga. Vilnius: Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, 2015, 245 – 264.
12. Zikaras Karolis, „Neapgynęs savo namų, neapginsi valstybės.“ *Savanas*, 1, 2018.

Šaltinių sąrašas:

1. Lietuvos kariuomenė, „Didžiosios Kovos apygardos 8-oji rinktinė.“ <<https://www.kariuomene.lt/krasto-apsaugos-savanoriu-pajegos/padaliniai/didziosios-kovos-apygardos-8-oji-rinktine/22983>> [Žiūrėta 2022 02 05].
2. Lietuvos kariuomenė, „Krašto apsaugos savanorių pajėgos.“ <<https://www.kariuomene.lt/sausumos-pajegos/padaliniai/krasto-apsaugos-savanoriu-pajegos/22915>> [Žiūrėta 2022 02 05].
3. Lietuvos kariuomenė, „Krašto apsaugos savanorių pajėgų įkūrimas ir vystymas.“ <<https://www.kariuomene.lt/krasto-apsaugos-savanoriu-pajegos/istorija-ir-simbolika/metrastis/23320>> [Žiūrėta 2022 02 05].
4. Lietuvos kariuomenė, „Uždaviniai ir funkcijos.“ <<https://www.kariuomene.lt/krasto-apsaugos-savanoriu-pajegos/uzdaviniai-ir-veikla/uzdaviniai/22993>> [Žiūrėta 2022 02 05].

Summary:

The title of this bachelor's thesis is "Military volunteers' motivation in Lithuania: analysis of National Defense Volunteer Forces". The aim of the work was to analyze the factors determining the motivation of soldiers of the National Defense Volunteer Forces using the typology of motivation of the Italian sociologist Fabrizio Battistelli

Object of research: The object of this research is the motivation of the National Defense Volunteer Force, 802nd company soldiers.

The problem of the research: The problem of this work is that despite the great importance of voluntary military service for the security and defense of the state, the experience of Lithuanian military volunteers is almost non-existent, or their data are outdated.

The aim of the research: The aim of the work is to analyze the factors determining the motivation of soldiers of the National Defense Volunteer Force (NDVF).

Tasks:

1. To analyze the concept of soldiers' motivation to serve presented in the scientific literature, the types of motivation distinguished by the authors, to define the key concepts used in the research.
2. Construct a motivation measurement tool (how data will be collected and interpreted).
3. Prepare an interview questionnaire and collect empirical data by interviewing volunteer soldiers.
4. Analyze the obtained data and use them to answer the main question and understand what influences the motivation of soldiers.

Methods: Thus, the research was chosen to be based on a qualitative study of the motivation of the soldiers of the 802nd National Defense Volunteer Forces Company. Semi-structured interviews and participatory follow-up were conducted. Fabrizio Battistelli's motivation typology was used to analyze the results, which allowed the interview data to be assigned to the appropriate type of soldier motivation.

Key Findings: Analyzing the results, it was observed that out of all fifteen interviews, paleomodern motives (describing patriotism) appeared in twelve of them. However, for only eight respondents, this motive was decisive in the choice to come and to serve in NDVF. The interview data showed that the modern type of motivation was the least pronounced. Only three of the fifteen interviews had this decisive motive. But in only one interview out of all, this type emerged as a determinant of motivation to serve in the NDVF. It was observed that the postmodern motivation type appeared in twelve of the fifteen interviews, and paleomodern motives appeared in exactly the same number of times. However, for only six of the fifteen respondents, the postmodern motive emerged as the most dominant

choice of service in the KASP. Thus, it can be argued that in 802nd company there is no single type of motivation for the predominant soldier, but different ones predominate. Clearly, paleomodern motives and postmodern were predominant, and modern ones had almost no decisive effect on the 802nd company soldiers coming to serve in the NDVF.

In the bachelor's thesis, an attempt was made to see whether the division of Battistelli's motivation is still valid in the case of Lithuania, but also to assess whether there are new types of motivation that do not correspond to that typology. Thus, the results of the study show that all the interviews in the 802nd NDVF company followed the types of motivation singled out by Fabrizio Battistelli. No new variants of motivation distribution were found in this work. As mentioned earlier, it was found that in the 802nd company did not have a single predominant motive for soldiers to serve in the army, but varied. However, only the paleomodern and postmodern type of motivation appeared the most, while the modern appeared only a few times. A 2014 study mentioned that different types of motivation also prevailed. And the conclusions revealed that not only civic position, escape from everyday life and self-expression are important to soldiers, but also financial security. It was observed in this study that in the 802nd company had no important motive for serving in the army. It can be seen that the findings of a study conducted ten years ago coincide with the findings of a study on the motivation of one company.

Recommendations and suggestions: Battistelli's typology of motivation is suitable for the analysis of military motivation cases in Lithuania. No new types of motivation were discovered in this study, so it would be interesting to conduct more detailed research on the motivation of soldiers in Lithuania, who would interview more soldiers and from various different volunteer companies. Applying the Battistelli typology, perhaps new types of motivation could be discovered. An important argument for analyzing the motivation of soldiers is that it is possible to better understand what tasks they are suitable for and this could also be used in recruitment processes.